

1987-11-28



laišakai lietuviams

kovas / march 1987

NEPATINKA, BET REIKALINGA	73	Kun. Jonas
SEPTYNI SUSITAIKYMO SIMBOLIAI	77	A. Saulaitis, S.J.
NAUJAS KŪRINYS	79	Chiara Lubich
GERAS DARBAS SIELAI — MELSTIS UŽ GYVUS IR MIRUSIUS	80	Alfonsas Grauslys
POLITIKA IR DIEVAS	81	Bernhard Vogei
BRANGI DOVANA, O NEKAINUOJA NĖ CENTO	86	Danutė Bindokienė
TU DIDŽIOJI MANO LAIME!	88	H.S. Braun, O.M.Cap.
ATSARGIAI — VAISTAI KENKIA SVEIKATAI	91	Juozas Kriaučiūnas, M.D.
PLIUSAI IR MINUSAI BŪTI LIETUVIŲ SVETIMAME KRAŠTE	96	Dana Penčylaitė
DĖL KO JAUNIMAS PRADEDA RŪKYTI, GERTI, VARTOTI NARKOTIKUS	97	Andrėja Kaminskaitė
TĖVYNĖJE	97	Gediminas Vakarīs
KALBA	102	Juozas Vaišnys, S.J.
KNYGOS	105	Red.
ĮVAIRYBĖS	106	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	107	Juoz. Pr.

Kadangi šio gavėniai skirto numerio pagrindinė mintis yra kančia, tai iliustracijos (p. 82, 93, 100) yra paimtos iš knygos “Lietuviai Sibire”. Juk Sibiras yra mūsų tautos kančių simbolis. Minėtos knygos, redaguotos kun. J. Prunskio, iliustracijos yra Jono Strungio.

“Laiškų lietuviams” skyrių vinjetės ir viršelio piešinys — Rasos Sutkutės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

NEPATINKA, BET REIKALINGA

KUN, JONAS

Yra tokių dalykų, kurių mūsų prigimtis nemėgsta ir joks žmogus negali mėgti. Pirmą tokių nemėgstamų dalykų vietą užima kentėjimai, tiek kūno, tiek ir dvasios. Jų vengiame ir stengiamės jais kuo greičiau nusikratyti. O jei tenka ilgesnį laiką kentėti, tai nusimename. Tada sunku tikėti ir pasitikėti Dievo gerumu ir gailestingumu. Taip ir veržiasi iš širdies skundas: "Dieve, kodėl? Už ką?" Net ir Jėzus Kristus skundėsi: "Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?" (Mt 27,46).

Gavėnia yra ne tik pasninko ir gausesnės maldos metas, bet ir gera proga susimąstyti apie kentėjimų vietą ir prasmę žmogaus gyvenime. Gal kaip tik todėl daugelis gyvo tikėjimo vyrų ir moterų, net jaunimo, mėgsta apeiti kryžiaus kelius, arba stacijas, gavėnios penktadieniais.

Romoje Didįjį Penktadienį kryžiaus keliai einami Koliziejuje, buvusioje imperatorių cirke, kuriame šimtai krikščionių buvo žiauriai nukankinti. Jiems mūsų laikais vadovauja Šv. Tėvas. Popiežius Paulius VI 1967 m. kovo 24 dieną ta proga pasakė maldininkams labai svarbių minčių. Tarp kitko jis kalbėjo: "Gera padarytumėme įsidėdami savo širdin ir joje palaikydami vis šviežią šitą liūdną ir išmintingą susimąstymą, ir tai dėl dviejų priežasčių:

Pirma. Tai padėtų aiškiau ir tiksliau suprasti Kristų ir krikščionybę. Kristaus kančia yra esminė Evangelijos dalis. Mes linkstame pamažėle nustumti užmarštin Evangelijos lapus, susijusius su tragiška trumpo Jėzaus gyvenimo užbaiga. Tie lapai mus jaudina. Mums mielesnė būtų ir labiau patiktų lengvesnė, giedresnė, patogesnė Evangelija, labiau susiderinanti su sumaniomis pastangomis šalinti iš savo gyvenimo kentėjimus, ypač savanoriškuosius kentėjimus — aukas. Bet kas tada beliktų iš Evangelijos? Kas beliktų iš Evangelijos, pašalinus iš jos kentėjimus ir kryžių ir Kristaus pasi-



Sibiro kankinių Motina. Šis paveikslas iš paprastos skardos iškaltas nežinomo vilniečio, Sibiro tremtinio. Apkeliavęs dalį pasaulio, jis pagaliau atsidūrė lietuvių tėvų jėzuitų koplyčioje Čikagoje, kur yra žmonių lankomas ir branginamas.

aukojimą? Tada Evangelijoje ir krikščionybėje nebeliktų atpirkimo, nebeliktų išganymo, kurie mums yra absoliučiai reikalingi, ką mes turim visai nuoširdžiai pripažinti. Mūsų Viešpats išgelbėjo ir gelbsti mus savo kryžiumi. Savo mirtimi jis vėl grąžina mums ir viltį, ir teisę į gyvenimą. Negalim gerbti Kristaus, nepripažindami jo savo Išganytoju; negalim pripažinti Išganytoju, negerbdami jo kryžiaus paslapties. Todėl prie kiekvienos kryžiaus kelio stoties kreipėmės į Sopulingąją Kristaus Motiną, prašydami įspausti į mūsų širdis Kristaus žaizdas.

Bet ar nepakanka įsižiūrėti į Kristaus žaizdas? Ar jis ne visiškai mus atpirko? Jei jis mus išgelbėjo, jei jis už mus nešė kryžių, tai kodėl dar mes turim nešti savo kryžius?

Čia yra antroji kryžiaus kelio pamoka. Kristus kentėjimus padarė atpirkimo kaina. Taip, jis išpirko mus savo kančia. Bet su sąlyga, kad mes jungsimės savo kentėjimus su jo kančia bei kentėjimais ir taip, su juo kentėdami, paversime savuosius kentėjimus išpirkimo priemone. Kitaip sakant, ar vienaip, ar kitaip mes turim nešti savo kryžius, didesnius ar mažesnius, kad sujungti su Kristaus kryžiumi jie laimėtų mums išgelbėjimą.

Brangieji, kryžių nešti yra didelis ir svarbus dalykas. Tai yra drąsiai žiūrėti į gyvenimą, ne sau pataikaujant ir ne bailiai. Tai reiškia neišvengiamas gyvenimo naštas paversti moraline energija. Tai reiškia sutikti būti tikrais Kristaus mokiniiais, sekėjais ir užmegzti su juo neapsakomai glaudžią vienybę.

Nemaloniai aštrūs yra šitie žodžiai. Bet jie yra stiprūs. Jie gali būti per sunkūs mūsų pečiams. Šito kryžiaus kelio vaisiai tepadedą nusišluostyti savo ašaras, dalyvaujant Kristaus kančioje ir nešti savuosius kryžius drauge su Jėzumi. Jis bus su mumis. Jis yra ištikimas savo pažadui: 'Mano jungas yra saldus ir mano našta lengva' (Mt 11,29).

Nepamirštinas ir šis nuoširdus Jėzaus kvietimas bei sąlyga būti jo sekėju — krikščioniui: 'Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi. Kas nori išgelbėti savo gy-

vybę, tas ją praras; o kas pražudo gyvybę dėl manęs, tas ją atras. Kokia gi žmogui nauda, jei jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei? Arba kuo galėtų žmogus išpirkti savo gyvybę? Nes Žmogaus Sūnus ateis Tėvo garbėje su savo angelais ir tuomet jis atlygins kiekvienam pagal jo darbus (Mt 16,25-27)".

Buvo laikai, kai lietuviai katalikai būtų lengvai supratę Pauliaus VI ir pacituotus Evangelijoje Kristaus žodžius. Ir būtų nuoširdžiai pritarę. Buvo laikai, kai mūsų senoliai, vilkdami baudžios jungą ir carų okupacijos užmojus surusinti ir supravoslavinti, viską tyliai, ramiai iškentė, tačiau nepasidavė, ir Kristaus kryžius buvo tų jėgų šaltinis bei paguoda. Ar tai neliudijo kryžių kryžiai, pristatyti ir sodybų kiemuose, ir pakele, puošiami gėlių ir vainikų? Ar to neliudija ir šermenyse giedotos stacijos, t.y. Kristaus kančios Kryžiaus keliai? Ar to neliudija daugelyje šeimų gavėnios vakarais skaitomi Kristaus kančios mąstymai? Ar to neliudija ir šiandien bedieviško okupanto lietuvių persekiojimai, engimai, kankinimai, tremtys ir kalėjimai? Tai buvo laikai ir dabar yra Lietuvoje, kad lietuviai katalikai mylėjo Kristaus kryžių ir jo kančią ir su juo nešė savo kryžius, kaip jo kryžiaus dalelę savo sieloms išganyti. Jie tikėjo ir šiandien tiki, kad ant kryžiaus kančiose miręs Kristus prisikėlė, kad mūsų tautos kančios išves į garbingą prisikėlimą, ir kiekvieno kenčiančio žmogaus, ir visos tautos. Ar šitoks kančių ir net mirties nepaisymas nėra aiškus ženklas didelės tikinčiojo dvasinės laisvės ir jo dvasios galybės, kurios neįveikia jokie persekiojimų žiaurumai! Net nė mirtis!

Kristaus kančia ir kryžius taip pat primena, koks baisus dalykas yra nuodėmė, kai joms sunaikinti, ištaisyti, švenčiausiojo ir gailestingiausiojo meilės Dievo teisingumas pareikalavo net savo mylimojo Sūnaus kančios ir mirties. Tai kokia kaina būtų per didelė man savo nuodėmėms išpirkti ir amžinajai laimei laimėti?

Ar mes, laisvėje ir net daugelis prabangoje gyvenantys katalikai, galim pasigirti,

pasididžiuoti tokia Kristaus kryžiaus meile? Ar dažnai prisimename, ką jis dėl mūsų iškentėjo? Ar mes nešam savo gyvenimo vargus, kaip Kristaus kryžiaus dalelę savo pačių išlaisvinimui iš kūno ir aistrų silpnybių, ar ieškome paguodos suklupę prie kryžiaus? O gal net nebeturime jo kryžiaus savo namų garbingoje vietoje, o jo vietą atidavėme kokiems nors "moderniesiems", neva meno kūriniams, sumokėdami už juos šimtines? Ar tokio Kristaus kryžiaus apleidimo ir jo kančios užmiršimo neliudija mūsų nusiminimai, galvos netekimai bei ant Dievo murmėjimai, kai ištinka nelaimės, gyvenimo vargai slegia? Ar ne todėl nebegaliai pakęsti jokių priešingumų savo šeimose ir bėgame nuo kentėjimų, tas šeimas ardydami ir ieškodami "savo laimės" kitur? Šios gavėnios metu susimąstykime, kad ir kartkartėmis pasiskaitydami šias Lietuvoje sukurtas eiles:

Amžių Tėvo meilė globia
Šalį Nemuno - Neries,
Po lietuviška pastoge
Jam nauja ugnis žėrės.

Ten, kur ošė girios žalios,
Degė ugnys aukurų,
Kristaus kryžių bokštai kelia,
Neįveikiami audrų.

Kryžiaus ženklų pažymėti
Klūpo šimtmečiai šeši...
Kryžius padeda laimėti,
Jei su Jėzumi jį neši.

Žengiam, kryžių apkabinę,
Džiaugsmo ir kančių keliais,
Niekad jo neišsiginę,
Tikim: Dievas neapleis!

Jėzaus Motina Mergele,
Glausk vaikus šalies savos,
Rodyk laimėn tiesų kelią
Nuo kalnelio Šiluvos.

Švieski mums iš Aušros Vartų
Gailestingais spinduliais,
Be Tavęs — kas mus užtartų,
Kas padėtų žengt dygliais?

Meilės apsiaustą išskleidus,
Mus globoki visados!
Maloningas Tavo veidas
Neatmes širdžių maldos...

Šeši šimtai metų klūpo,
Skundžias randai kruvini...
Bet — vilties malda ant lūpų —
Dieve, Tu mus gaivini!

Šeši šimtai metų trykšta
Mums gyvenimo versmė!
Už tikėjimą, už Krikštą
Tėdėkoja ši giesmė...

Kokios nuotaikos, kokios mintys vyraus mano širdyje ir šeimoje, mūsų katalikiškos visuomenės bei organizacijų ir parapijų gyvenime šios gavėnios metu? Ar vėl atras garbingą vietą Kristaus kryžius ir kančia? Ar ir toliau visokiais nuodais-vaistais, baliiais baliukais stengsimės svaiginti nusivylusias, apkartusias širdis ir kūno skausmus?

Taip, taip! Nepatinka ir negali patikti kryžiai ir kančios "natūraliam" žmogui. Tik gyvas krikščionis supranta, kad jie yra būtina reikalingi, kai reikalingas pats Kristus ir jo kančia. Tai supratęs, su tuo sutikus — širdis randa ramybę, dingsta kartėlis, ir mūsų net sunkūs kryžiai nebeatrodo neapkeliami. Džiugina, guodžia Prisikėlimo viltis.

■ Gallup tyrimų instituto apklausinėjimai parodė, kad dauguma amerikiečių pasisako už įvedimą religinių studijų į valdines mokyklas.

■ Brazilijos katalikų primas, kardinolas Avelar Brandao Vilela, mirė gruodžio 19 d., sulaukęs 74 m. amžiaus. Sirgo vidurių vėžiu. Dabar gyvų kardinolų yra 144. Iš jų 33 yra vyresni kaip 80 metų.

■ Vengrijos arkivyskupas Laszlo Kadar mirė gruodžio 20 d., sulaukęs 60 m. amžiaus. Jis buvo Egerio arkivyskupas. Vengrijoje dabar liko du arkivyskupai.

■ Gallup įstaigai pravedus tyrimus, rasta, kad 56% JAV vaikų tėvų labiau palankūs privačioms mokykloms, kaip valdinėms. Jei kai kurie nesiunčia vaikų į privačias mokyklas, tai daugelis dėl lėšų stokos.

"Garbė Jėzui Kristui! Paskutinį kartą išpažinties buvau prieš Kalėdas. Atgailą atlikau, išrišimą gavau, šv. Komuniją priėmiau. Dievui nusidėjau šiomis nuodėmėmis. ..." Ligi 1973 m. dauguma mūsų taip ėjo išpažinties, pagal įprotį pakeisdami kelis žodžius, pvz., "spaviednės buvau, pakūtą atlikau. .

Vatikano II-ojo suvažiavimo nuosprendžiu Apeigų kongregacija atnaujino ir šio sakramento eigą, stengdamasi išryškinti pirmąją ir giliausią Susitaikymo slėpinio šventės prasmę. Šiandieną maždaug pusė vaikų, jaunimo, suaugusių ir kunigų "eina išpažinties" pagal naująją tvarką — Kanados lietuvių kunigų vienybės 1984 m. išleistame "Mažajame apeigyne" išspausdinti abu būdai.

Kurios apeigų dalys labiau išryškėja šiandieninėse apeigose?

1. *"Kunigas išpažinties atėjusį šiltai pasveikina ir maloniai priima"*. Kai Susitaikymo sakramentas švenčiamas pertvortoje klausykoje, kunigas laukia, ar žmogus atsklaupęs tyliai palauks, kad būtų progos nuodėmklausiuvi tirti žodelį. Jeigu asmuo iš karto pradeda, bus laikomasi senosios tvarkos. Atvirame Susitaikymo kambaryje lengviau žmogų pasveikinti, žodžiu ar judesiu priimti. Šioje pirmoje apeigų dalyje slypi simbolis, išreiškiantis Dievo kreipimąsi į žmogų prieš tai, kai žmogus supranta ar numano, ką Viešpačiui sakyti. (Panaši yra kūdikio krikšto reikšmė — Dievas pirmas į žmogų prabyla). Kūrėjas pats sugalvojo žmonių giminę ir šį žmogų iš nebūties į gyvenimą pašaukti, pats per patriarchus ir pranašus kalbėjo, pats prabilo per savo Sūnų. Susitaikyme dėmesys ir pirminis vaidmuo yra Dievo, kuris panorėjo su savimi sutaisyti pasaulį, žmogui to iš Dievo neišreikalavus. Panašiai ir žmogus už savo nuodėmes gailisi todėl, kad Dievas gailestingas, mato širdį ir jau yra atleidęs.

2. *Dievo žodžio skaitymas*. Skaitiniai iš Šv. Rašto visuomet skaitomi, kai bendruomenė ruošiasi Susitaikymo sakramentui — individualiai išpažinčiai. Tokios pamaldos parapijose ar bendruomenėse ruošiamos paprastai Advento ir Gavėnios metu. Kai išpažinčių klausoma prieš šventes, niekas nenori kitų eilėje stovinčių užlaikyti, nes visi labai skubame (kur?). Geriau kiekvieną truputį nuskriausti, negu kad visi turėtų ilgiau laukti! Šv. Rašto ištraukos apie Dievo gailestingumą, Jėzaus švelnumą, Viešpaties gydančią veikimą padeda ir kunigui, ir išpažinties einančiam tikrai švęsti tą šviesą, kuri iš Dievo, o ne iš žmogaus teismo ateina, Viešpaties gailestingumo dovaną. Ramiai klausydamasis kelių sakinių iš Evangelijų ar Laiškų, žmogus jaučia, kad atsineštas nuodėmių sąrašėlis nėra tiek lemtingas, kiek Dievo gailestingumas. Mat visi sakramentai švenčiami Dievo žodžio aplinkoje — santuoka, krikštas, ligonių patepimas, sutvirtinimas, kunigystė, komunija — ir dažniausiai tuoj po skaitymų ir pamokslų, prieš tikinčiųjų maldą ar po jos. Toje pačioje apeigų vietoje įpareigojami nauji skaitytojai, parapijos tarybos nariai, misininkai, Eucharistijos ministrai — Dievo žodžio galia, Viešpačiui pirmam prabilus į žmogų.

3. *Nuodėmių išpažinimas*. Jeigu asmuo atsineštų ir perskaitytų visą savo kalčių sąrašą, vis vien jis ar ji negalėtų išsakyti visa to, ką nuodėmė ir nuodėmingi, nekrikščioniški polinkiai jo gyvenime reiškia, nei tikro savo gailesčio, nemalonumo, širdies skausmo. Taip yra ir su kiekviena žmogaus kalba ir žodžiu — užtat šiais laikais esame įpratę kreipti dėmesį ir į judesius, išraiškas, kūnu pasakytus jausmus ar nuotaikas. Ką žmogus išpažįsta, yra simbolis, ženklas visa to, kas gyvenimą ardo ir neleidžia krikščioniškai bręsti tiek, kiek Viešpats žmogų kviečia ir veda. Pastangos tiksliai suskaičiuoti, kiek kartų pykau, užmiršau melstis

ar pavydėjau — vesti tam tikrą apyskaitą ar sąskaitybą — nesugeba išsakyti, ką žmogus dvasiškai patiria — tuomi ir kiekvienas simbolis reikšmingas: išreiškia tikrovę pagarbiai ir santūriai, tikrovės neišsmdamas ar nesusiaurindamas tik į vieną reikšmę. Ligonių ar negalinčių kalbėti atveju, mums visiems suprantamas žmogaus judesys — muštis į krūtinę, nulenkti galvą, išspausta ašara ar suspausta ranka.

4. *Užduota atgaila.* Iš Susitaikymo (ar Atgailos) sakramento istorijos aišku, kad senais laikais atgaila buvo atliekama prieš išrišimą — išpažintis trukdavo savaites ar mėnesius, gal ir metus, o ne penkias minutes klausykoje. Atgaila yra ženklas, kaip žmogus savo kelius taiso, sekdamas Kristų. Kai kada atgaila atitaiso tikrą skriaudą, ir ne būtinai tik medžiaginę. Dažnai atgaila yra vėl iš naujo pradedamų pastangų pradžia — sukalbėti poterį, aplankyti ligonį ar vienišą žmogų, padėkoti tėveliams, žmonai ar vyrui, imtis meilingo darbo šeimoje ar bendruomenėje. Kadangi kiekvienas sakramentas yra bendruomeninė šventė, apeigos ir simboliai stengiasi išreikšti tos bendruomenės darną, uždavinius, susiklausymą, pašaukimą — viešąją krikščioniškąją tvarką palaikyti. Išpažintis yra asmeniška, bet ne privati. Vien tik eilėje stovėdamas, žmogus bendruomenei išpažįsta savo troškimą Dievo gailestingumą savo gyvenime švęsti, kaip ir išėjęs ką nors atlikti ar bent poterius sukalbėti.

5. *"Kunigas ištiesia ranką virs atgailautojo"*, rašo lietuviškasis apeigynas. Rankų uždėjimas — vienas pagrindinių krikščioniškų simbolių — yra išlikęs kunigų šventime, patepimuose (Krikšto, Sutvirtinimo, Ligonių) ir iškilmingame palaiminime, kai kunigas ištiesia rankas "virš" pamaldų dalyvių. Kiekvienam krikščioniui toks judesys suprantamas. Pirmaisiais amžiais pats vyskupas atgailą atlikusius į bažnyčią už rankos įvesdavo, kad Didįjį Ketvirtadienį su visa bendruomene galėtų Viešpaties Vakariene švęsti — vienybę su visais išgyventi ir ugdyti. Akivaizdinėje išpažintyje kunigas gali tikrai rankas ant galvos uždėti — tai vie-

nintelis išlikęs apčiuopiamas sakramento ženklas, prilygstas kitų šešių sakramentų labiau jaučiamiems ženkams: vandeniui, aliejui, duonai, vynui, sukabintom rankom. Kai asmuo jaučia šiltų rankų švelnų spaudimą ant galvos, akivaizdžiau pajunta, kad Dievas su savimi jį sutaiko krikščioniškoje bendruomenėje. Jeigu perskirtoje klausykoje galima matyti bent šešėliai, atgailautojas kartais gali pamatyti, kaip kunigas išrišimo maldos metu laiko iškėlęs dešinę ranką — pilno simbolio trupinėį.

6. *Išpažinties paslaptis.* Jeigu žmonėms ir būna kokių neaiškumų dėl Susitaikymo sakramento šiandien, vienas dalykas visiems tikrai aiškus: nuodėmklausis niekad negali išduoti, ką žmogus sakė. Praktiška tokios tvarkos reikšmė labai aiški, psichologiškai suprantama. Tačiau simbolinė reikšmė daug sudėtingesnė. Kai Jėzus svetimautojai tarė "Eik sau rami, daugiau nebenusidėk", ją iš akmenimis apsiginklavusių tvarkdaryų išgelbėjęs, jis moters neklausinėjo, kiek, su kuo, kada, kodėl, kaip? Nei į medį įlipusiam Zachiejui neaiškino jo kalčių ir padarytų skriaudų, save į vakarienę pas muitininką pasikviesdamas. Taip ir kunigui rūpi ne nuodėmių detalės, o Viešpaties gailestingumas, kuris yra iš viso šios šventės priežastis. Tikriausiai kunigas ir neatsimena, kas ką sakė, ir žmogus turi antrą kartą priminti, jeigu ateina vėl pasikalbėti. Svarbiausia paslapties reikšmė yra ši: Dievas ne tik atleidžia, išdildo nuodėmes, bet jas užmiršta, žmogui neprikiša. Jam rūpi "išgelbėti, kas pražuvę". Žmonės kartais mielai praeities klaidas į akis ar už pečių prikiša, bet iš Jėzaus pavyzdžio tokio elgesio Dieve nepastebime: jam rūpi gydyti ir paguosti.

7. *Pats kunigas.* Kunigą ir atgailautoją nuvedę į klausyklą, tam tikra prasme uždedame Bažnyčios atstovui per sunkią naštą: jis žodžiu, judesiu, malda įpareigotas išreikšti visa tai, ką seniau išreikšdavo visa tikinčiųjų bendruomenė, aiškiai žinodama, kad kiekvienam žmogui širdį skauda ir visiems reikia atleidimo, susitaikymo. Kai parapijoje, stovykloje ar kitoje bendruomenėje vyksta bendruomeninės Susitaikymo ap-

eigos (bendra ruoša individualiai išpažinčiai, pagal dabartinę tvarką), tikinčiųjų būrys labiau jaučiamas: visi kartu garsiai bendrąsias kaltes išpažįsta, ištisia vienas kitam ranką, kartu gieda, klausosi, meldžiasi, stebi. Kartu ir nušvinta visų veidai, kai širdys palengvėja ir žingsniai ištiesėja. Uždaroje klausykloje visa tai atstoja balsas: per griežtas balsas ne vieną išgąsdino ar atbaidė; užmigęs nuodėmklausis negali pasakyti, kad bendruomenei kiekvienas asmuo brangus ir vertingas. Todėl bendruomeninės apeigos išreiškia daugiau, negu žodžiai sugeba. Švęsdami vaikų Susitaikymo sakramentą, tėvai iškepa pyragą, mokytojai ar kunigas prisega gėlytę, iškirptą širdelę, įteikia kryželį — bendruomeninių pastangų, artumo, atlaidumo ženklą. Po bendruomeninių Susitaikymo apeigų kartu kalbėdami "Tėve mūsų", žmonės bažnyčioje savaime susiima rankomis, vienas kitą priimdami, globodami, prisiartindami.

Iš visų sakramentų, net įskaitant ir ligonių patepimą ar laidotuvių apeigas, Susitaikymo sakramentą atnaujinti, atrodo, sunkiausia. Pastebėdami šimtmečių tradicijos simbolius, galime ir dabartinėse apeigose ryškiau Dievo gailestingumą išgyventi.

NAUJAS KŪRINYS

CHIARA LUBICH

"Taigi, kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena — praėjo, štai atsirado nauja" (2 Kor 5,17).

Šie šv. Pauliaus žodžiai laiške korintiečiams atbaigia mintį, kuri atskleidžia slėpiną jėgą, verčiančią jį apaštalausti: jo intensyvią meilę Jėzui. Tuo pačiu jis stipriai įspėja kai kuriuos bendruomenės narius, kurie savo elgesiu rodė, jog nesuvokė Jėzaus mokymo pilnos apimties; jie nesuprato, kad Jėzus atėjo, norėdamas pakeisti mūsų gyvenimą radikalčiai.

Šv. Paulius norėjo priminti jiems, jog Jėzus mirė, kad mes taip pat mirtumėm su juo "senajam pasauliui" ir prisikėlė, kad ir

mes prisikeltume su juo "naujamajam pasauliui". Jėzus atidavė savo gyvybę, norėdamas padaryti visus žmones Dievo vaikais, jo dieviško gyvenimo dalininkais, padaryti mus naujais žmonėmis.

Šv. Paulius sako, jei asmuo yra Kristuje, tai Kristus gyvena jame, tada jis yra jau kitoks asmuo, visiškai naujas: naujas savo galvosena, mylėdamas, elgdamasis. Toks atsisako visko, kas priklauso senajam pasauliui, ir pradeda statyti naująjį, pagal Jėzaus mintį ir jo širdies troškimą.

Tad jei mes tikrai supratome Evangelijos gerąją naujieną, kurios šv. Paulius laikosi, negalime daugiau teisti pagal pasaulišką galvojimą. Mes daugiau negalime rūšiuoti žmones pagal jų privilegijas, rasę, klasę ar kultūrą. Mes negalime pateisinti visuomenės, suskilusios į daugelį frakcijų ir priešingų blokų. Iš tikrųjų mes negalime elgtis su žmonėmis pagal patinkamumo, oportunizmo ar egoizmo matą. Jėzus mylėjo mus ne dėl kokių mūsų nuopelnų ar savybių. Jo meilė buvo laisva nuo bet kokio savanaudiškumo, ir ji mus atnaujino. Jėzus nori, kad ir mes turėtumėm jo meilę, kuri gali transformuoti pasaulį ir kuri nelaukia, kol bus mylima, bet pati pradeda mylėti pirma.

Čia mąstomi žodžiai atskleidžia mums naują ir nuostabią realybę, kurion mes buvome įjungti mūsų krikšto dieną. Toji realybė mūsų gyvenime pildysis, jei mes leisime Jėzui mumyse gyventi. Jo gyvenimas yra be galo turtingas savo universalumu ir nepaprasta meile.

Mes visada turime būti labai budrūs, niekada neleisdami sau spręsti pagal atrodimą, visada prisimindami, kad kiekviename asmenyje yra Dievo vaiko garbingumas ir orumas, ir kad kiekvienas yra mūsų brolis ar sesuo Kristuje.

Mumyse nuolat tūno užsislėpęs polinkis rūpintis tik savimi. Geriausias būdas atsi-kratyti jo — turėti nuoširdų ir mylintį atidumą kitiems, padedant jų reikaluose. Jėzus kaip tik ir nori, kad mylėtumėm kitus, kaip jis mus mylėjo. Jei mes stengsimės taip daryti, pastebėsime, kaip palaipsniui nyksta

GERAS DARBAS SIELAI — MELSTIS UŽ GYVUS IR MIRUSIUS

ALFONSAS G RAUSLYS

Nors liūdna, tačiau yra tiesa, kad mūsų savimeilė yra taip didelė ir visi mūsų veiksmai, sumanymai bei siekiai sukasi tik apie mus pačius ir mūsų medžiaginę gerovę. Dar liūdniau, kad šią savimeilę mes perkeliame ir į savo religinį gyvenimą, ypač į savo maldą, jos platų ir turtingą turinį siaurindami, skurdindami, vien tik prašomąja malda ją paversdami. Kai prašome vien tik medžiaginių gėrybių, mes maldą paverčiame savimeilės ugdymu. Toji savimeilė mums pasidaro lyg stabas, vienintelis gyvenimo turinys, kurs nukriščionina mūsų gyvenimą. Iš tos liūdnos gyvenimiškos padėties, iš tos savimeilės gal tik motinos išsivaduoja, apie save negalvodamos, save pamiršdamos ir savo vaikams visokeriopos, ne tik medžiaginės, Dievo malonės bei pagalbos prašydamos.

O juk artimo meilė, t.y. savimeilės kontroliavimas ir apvaržymas artimo naudai, galioja visur ir visus įpareigoja. Tą meilę vykdome ne tik apčiuopiamais darbais, bet ir meldamiesi už tuos gyvus ir mirusius, kurie yra ar gali būti reikalingi mūsų dvasinės pagalbos. Nepamirškime ir tai, kad yra nemaža tokių mūsų artimųjų, turinčių įvairių blogybių, kuriems kitaip ir negalime pagelbėti, kaip tik už juos mels-

susiskaldymas, dėl kurio taip kenčia mūsų šeimos, bendruomenė ir visuomenė.

Net Kristaus mistiniame kūne, Bažnyčioje, mes esame nutolę vienas nuo kito. Argi nenorėtumėm padaryti įnašą visiškam susivienijimui skirtingų krikščionių bendruomenių? Mes galime tai daryti dabar, gyvendami vienybėje su visais krikščionimis pagal antro laiško korintiečiams šios ištraukos mintį. Visi kartu mes galime būti įrankiai kūrimui naujo pasaulio, kurį Jėzus pradėjo savo prisikėlimu.

Iš anglų kalbos išvertė
Kostas Paulius

damiesi. Tai netikintieji, nuodėmėse gyvenantieji, sunkiai sergantieji, artimos mirties pavojuje esantieji ir t.t. Tad, norint vykdyti tikrą artimo meilę, šalia kitokios pagalbos, reikia ir maldos už juos. Antrasis tokios maldos religinis pagrindas — tai *šventųjų bendravimo tiesa*, kurią mes išpažįstame, kalbėdami "Tikiu Dievą Tėvą".

Kas yra tasai šventųjų bendravimas? Šiai religinei tiesai suprasti užtenka prisiminti Kristaus palyginimą: "Aš esu vynmedis, jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių" (Jn 15,5). Krikštu ir jo mums teikiama dieviškąja pašvenčiama malone įsijungiamo į Kristų, pasidarome ir jam, ir savo tarpe artimi. Visi krikščionys, per pašvenčiamąją malonę Kristui artimi, teologiškai kalbant, sudarome tartum vieną gyvą organizmą, vynmedį — Mistinį Kristaus Kūną. Dalis to Kūno narių — tai šventieji danguje, kita dalis — šventieji dar tebevalomi skaistykloje, o likusieji — tai dar žemėje tebegyvenantieji Kristui artimieji. Visi tų trijų padėčių tikintieji sudaro šventųjų bendravimą, vieni kitus užtardami, vieni kitų šaukdami, vieni už kitus meldamiesi ir vieni iš kitų sulaukdami antgamtinės pagalbos. Šis tikėjimas remiasi minėtu Viešpaties pažadu, iš susijungimo su juo gaunamais vaisiais ir krikščionių gyvenimo praktika bei maldomis, kuriomis meldžiamės vieni už kitus, prašydami šventųjų užtarimo. Todėl apaštalai savo laiškuose prašo tikinčiųjų maldų — pagalbos apaštalavimo darbe, o taip pat ne kartą pasisako, kaip jie patys meldžiasi už tikinčiuosius. Šventųjų bendravimas primena, kad visi priklausome nuo visų, visi esame tam tikra prasme atsakingi už visus, visi reikalingi kitų pagalbos. Vaizdžiai Tomo Mertono žodžiais tariant, "niekas nėra atskira sala", keliaudamas savo gyvenime prie Dievo.

Būtų labai klaidinga galvoti, kad mes turime melstis tik už katalikus arba tik už

krikščionis. Kiekvienas žmogus yra mūsų artimas, nesvarbu ar jis būtų krikščionis ar pagonis, ar baltas ar juodas. Visi yra Dievo sutverti, už visus Kristus mirė ant kryžiaus, su visais mes esame sujungti žmoniškumo ryšiais, visi yra mūsų reikalingi ir mes — visų.

Galima paminėti dar vieną samprotavimą, kuris mus skatina melstis už gyvus ir mirusius. Kiekvienas mūsų savo praeityje turi tokių išgyvenimų, tokių neatsargių pasielgimų ar pasakytų žodžių, kurie galėjo mūsų artimuosius neigiamai paveikti. Tad teisingumas ir artimo meilė reikalauja, kad šias praeities neigiamybės atitaisytumė bent dabar savo maldomis. Tokių atitaisymo pavyzdžių yra ir šventųjų gyvenime. Kadangi, kaip sakoma, žodžiai pamoko, o pavyzdžiai patraukia, čia paminėsime vieną kitą šios rūšies pavyzdį.

Galime prisiminti, kad ir tą klasišką šv. Monikos pavyzdį, tas jos ašarų lydimas maldas už savo klystantį sūnų — busimąjį šventąjį Augustiną. Savo "Išpažinimų" knygoje šventasis su dėkingumu prisimena savo motiną, savo maldomis jam išprašiusią atsivertimo malonę. Savo knygos trečioje dalyje jis rašo: "Ir nuleidai iš aukšto savo ranką, ir ištraukei iš tos giliosios tamsos mano sielą, nes už mane verkė į Tave mano motina, Tavo ištikima tarnaitė, labiau negu verkia motinos, kūną laidodamos".

Vieno už kitą abipusį meldimąsi labai vertino žinomas prancūzų katalikų rašytojas profesorius Jacques Maritain. Paskutinio karo metu jis profesoriavo Amerikos ir Kanados universitetuose. Šio profesoriaus susirašinėjimai su rašytoju Julien Green yra išspausdinti knygoje "Julien Green - Jacques Maritain, Une grande amitié, Correspondance 1926-1972". Tuose susirašinėjimuose - laiškuose ir vienas, ir kitas prašo už jį melstis ir pasisako, kad jis taip pat už jį meldžiasi.

Tokių abipusių maldų ar maldų už tikinčiuosius kalėjimuose ar lageriuose nenkenčia ateistai Lietuvoje, kaip rašo "Kronika".

POLITIKA IR DIEVAS

BERNHARD VOGEL

Knyga išleista Vokietijoje. Bendradarbiavo net 24 autoriai. Jiems buvo duota tema: "Kas iš tiesų yra Dievas?" Vienas iš autorių yra ir politikas Reinlando-Pfalzo švietimo ministras. Jis nagrinėja, kokią įtaką turi į mūsų laikų politiką Dievas. Žodžiu "politika" jis apima ne tik tarptautinę ar valstybėje veikiančią partijų politiką, bet ir visuomeninio organizacinio gyvenimo ir veiklos politiką. Tai, be abejo, liečia ir mus, lietuvius, mūsų organizacinį bei politinį gyvenimą ir veiklą. Todėl ir mes galime ir turime klausti save: "Kas iš tiesų yra Dievas?" Ar jis turi kokią nors įtaką mūsų veiklai? Kokią įtaką jis galėtų ar turėtų daryti? Pažiūrėsime, kaip tuo klausimu galvoja ir pasisako minėtas švietimo ministras Bernhard Vogel.

Vertėjas J.K.

Be abejo, politikoje visų pirma reikia stengtis rasti konkrečius atsakymus į iškilančius gyvenamojo meto reikalavimus. Šitaip suprantant "politiką", prie gero politinio tono dabar priklauso neminėti Dievo. Yra plačiai įsišaknijusi pažiūra, kad politikas turįs iš savo veiklos skliausteliais išjungti Dievą ir tikėjimo klausimus. Visai neprotingu politiku laikomas tas, kuris viešai, ypač rinkiminės propagandos metu, kalba apie Dievą. Čia vyrauja jausmas, kad Dievui čia ne vieta.

Baigdami šiuos svarstymus, prisiminkime Victor Hugo veikalą "Les Misérables — Vargdieniai", kuriame jis vaizduoja besimeldžiančią vienuolę šiais žodžiais: "Ji meldžiasi už visus pasaulio nusidėjėlius. Tai beveik dieviška didybė... Reikia juk žmonems amžinai besimeldžiančių už tuos, kurie niekada nesimeldžia". Čia dar verta prisiminti ir tai, kad mes mūsų artimus mirusius per mažai prisimename, nepagalvodami, kad draugystė, kuri baigiasi su mirtimi, nebuvo tikra draugystė.



Daug vyrų, buvusių partizanų eilėse, buvo išgaudyti, o kiti viešai iššaudyti ir Šėtos miestelio turgavietėje visų išniekinimui pamesti. Ėjo visos apylinkės žmonės jų lankyti, nors iš tolo sudiev pasakyti; ėjo motinos iš tolo atsisveikinti su savo sūnumis.

Mano nuomone, šitoks nusistatymas yra visai kvailas. Dar blogiau — jis yra negarbingas. Mūsų krašte (Vokietijoje. J. K.) daugumas žmonių yra įsitikinę, kad Dievas yra. Todėl negalima jo skliausteliais išjungti iš politinių sprendimų srities, t.y. neatsižvelgti į Dievą arba jį nutylėti.

Yra visai tikras dalykas, kad Dievas ir tikėjimas krikščionių religijose šiandien yra vargiai pastebimas, kad jis būtų mūsų šimtmetį formuojanti ir įtakuojanti jėga. Per daug visokių baisių dalykų atsitiko ir atsitinka mūsų pasaulyje, kad krikščionys galėtų didžiuliais Dievo įtaka. Tačiau nereikia užmerktomis akimis praeiti ir pro tą faktą, kad tikėjimas Dievu lemiamai įtakojo ir tebeįtakoja gerą dalį moderniojo visuomenės gyvenimo. Tikėjimas Dievu su-

vaidino jeigu ir ne paskutinę, tai vis dėlto lemiamą įtaką visoms didžiosioms idėjoms, politiniams sąjūdziams ir net supasaulietinimo srovėms nuo pat apšvietos ir prancūzų revoliucijos laikų.

Šitas tikėjimas Dievu ir jo įtaka pasauliui glūdi ne vien krikščioniškus įsitikinimus formuojančiuose kanonuose. Kaip iš viduramžių vieno tikėjimo pasaulio iškilo modernusis daugiopas visuomenės pasaulis, taip lygiai prasiveržė į pirmąsias eiles ir asmeniškasis, individualus paskiro žmogaus tikėjimas. Antrasis Vatikano susirinkimas stipriai pabrėžė visiškai asmenišką kiekvieno krikščionio atsakomybę už savo tikėjimą. Tai tam tikra prasme atnešė tikėjimo su-individualinimą, suasmeninimą ir tuo pačiu atsakė į mūsų visuomenės padėtį.

1945 m. vasario 2 dieną buvo nužudytas jėzuitas Alfred Delp. Prieš pat mirtį savo užrašuose jis pasakė tai, kas šiandien vargais negalais pradedama suprasti: "Su vidurinių amžių ankstyvesniųjų laikų santvarka sudužo daug daugiau negu vaisingų tradicijų sistema. Vakarų pasaulio žmogus liko be tėvynės, benamis, nuogas, nebesaugus. Jis jauste jaučia stokojąs savo tėvynės ir saugumo ir stengiasi pats sau statytis namus".

Šitaip Delp pasako, kad yra dingusios žmogaus gyvenimą saugančios sienos, nebent kas pats sau vėl jas pasistatytų. Taip jis rašė ne vien žiūrėdamas į 1933 ir 1945 metų laikotarpį. Į klausimą, kaip tai suprasti, Delp taip atsakė: "Šito laiko išdava yra tokia: turi kilti didelė vidinė aistra Dievui ir jo garbei. Aš turiu sutikti Dievą nauju, asmenišku būdu. Aš turiu nugriauti tarp manęs ir Dievo tebestovinčias sienas. Nutylimas išlygas reikia sunaikinti be jokių pėdsakų. .. Manyje turi augti intensyvus dieviškas gyvenimas, kaip tikėjimas, viltis ir meilė. Visa tai turi glaudžiai susijungti su mano gyvenimu, su mano temperamentu, su mano gabumais, klaidomis, ribotumais, kaip ir su mano aplinkos daiktais; susijungti į naujos santvarkos vaizdą, kuriam įgyvendinti noriu skirti savo tarnybą".

Būtų labai paprasta ir lengva išleisti klausimą: "Ar pakaktų kiekvienam žmogui tik sau pačiam statytis namus?" Ar Delpas rado tokius nuostatus, kurie jam galėtų padėti gyventi, kaip mūsų bendruomenės nariui? Ar mums nereikia kokio nors apamai visiems galiojančio plano, ar kokių aiškių aptarimų, kurie būtų ir politinei bendruomenei gairės, ir pagalba politikui vadovautis savoje veikloje?

Nesupraskite manęs klaidingai. Krikščioniui, manančiam, kad jis žino, jog Dievas nenubloškė jo į beprasmį pasaulį, kaip kokių anoniminių jėgų sviedinį, tikėjimas yra pagalba ir taisyklė elgesiui. Bet kaip yra su tais, kurie nepatyrė tikėjimo malonės? Atsižvelgiant į tokius ir klausiant, ar pageidautinas ir reikalingas visuotinis visus žmones įpareigojantis vienas planas, aš, kaip krikš-

čionis politikas, aiškiai pasisakau — *nei Nereikalingas. Ir negalimas. Laisvai demokratijai išsilaikyti visų piliečių laisvas susitarimas pagrindiniais ir principiniais klausimais nėra reikalingas ir net neįmanomas. Betgi yra reikalinga ir pakanka susitarti dėl tam tikro skaičiaus visiems prisilaikytinų elgesio ir veiklos nuostatų. Vakarų demokratijose kaip tik ir nėra vienodo įsitikinimo pasaulėžiūros, tautinės kultūros, bendruomeninės ir ekonominės sistemos klausimais. Nuomonės skiriasi. Tos demokratijos yra religingos ir kultūriškai pluralistinės.*

Šiaurės Amerikos kolonistų dauguma bėgo iš savosios tėviškės kaip tik dėl savo religinių įsitikinimų, kurie ten buvo varžomi. Jie kūrė Jungtines Valstybes, jausdami pareigą gerbti kiekvieno piliečio sąžinę, t.y. užtikrinti tikėjimo, pažiūrų ir jų išpažinimo laisvę. Pirmoji Amerikos konstitucijos pataisa įsakmiai draudžia kongresui išleisti įstatymus, kuriais primestų visiems vieną kokią religiją, kurie varžytų religinę praktiką, ribotų žodžio ir spaudos laisvę, varžytų piliečių teisę taikiai susirinkti. Beveik visos pataisos sekė šiuo pavyzdžiu.

Vieton vienbalsio sutikimo pagrindiniuose principiniuose dalykuose, reikia pratinėti laikytis demokratišką sugyvenimą lemiančių svarbių elgesio ir veiklos būdų, ypač visada būti pasirėngus pakęsti kitaip galvojančius. Rinkimus pralaimėjusi mažuma iš anksto yra nusiteikusi pasiduoti laimėjusiai daugumai. O tai remiasi tuo, kad mažuma žino, jog jai nėra ko baimintis, kad dauguma susiaurins jos svarbiausius principus. Net ir katalikų bei protestantų pokario susibūrimas į vieną politinę partiją buvo įmanomas ne todėl, kad jie būtų principiškai susitarę teoriniais klausimais, bet tik todėl, kad iš anksto abi pusės buvo tikros, jog nei viena, nei kita tais klausimais nebandys prievartauti kitos.

Mūsų šimtmetyje demokratija išsivystė JAV, Anglijoje ir visoje Vakarinės Europos žemyno dalyje. Ji reikalauja laisvai reikštis politiškai ir pasaulėžiūriškai pagrįstoms pažiūroms. Anot Niehbur, prie demokratijos

esminių į akis krintančių bruožų priklauso partijų sugebėjimas laisvai lenktyniauti. Kita vertus, partijoms reikia nuosaikaus budrumo. Demokratija nuolat žingsniuoja siaurą briauną tarp pavienių reikalaujamos politinės laisvės ir tarp šitai laisvei išlaikyti būtina reikalingo pastovumo. Būtų galima patvirtinti daugeliu pavyzdžių, kaip laisvės laipsnį nustato visuomenės sutarimo stiprumas.

Pagal konstituciją besitvarkančioje modernioje valstybėje žiūrima apsaugoti kiekvieno piliečio įsitikinimus ir sąžinę. Tai padaroma, toleruojant skirtingas grupes, to reikalaujant valstybės vidaus sugyvenimui. Laisvė paliekama ten, kur neįmanoma pasiekti visiškos vienybės, kai valstybė nevaržo, o palaiko kaip labai vertingą, o ne žalingą dalyką susidaryti ir skleisti asmeniškų įsitikinimus ir pagal tuos įsitikinimus veikti. Į valstybės tolerancijos ribas įeina ir kitų teisės, pvz., visuomenės ir dorovinės teisės, kurios yra šitos visuomenės tvarkos pagrindai. Bet vien tik formalių valdžios įstaigų nepakanka užtikrinti visuomenei reikalingą vienybę. Dar reikia, kad piliečiai būtų subrendę, kad jie turėtų susidarę savą nuomonę ir savus įsitikinimus.

Šiuo metu (1986) pasaulį neraminąs netikrumas ir nesaugumas verčia paklausti, ar gali visuomenė pasitenkinti ir apsiriboti, vien tik garantuodama piliečiams išorinę laisvę. Ar tai ne per mažą? Ar tai nėra išsisukimas iš problemos, kad žmogus gali turėti visas demokratines laisves, bet nesugebėti jomis naudotis? Ir gerai veikiančios organizacijos, ištirtos ir prasmingos suderintos tvarkos sistemos lieka lėkštos ir tuščios, kai jose gyvenančios visuomenės sambariai neįstengia savo rėmų pripildyti vertybėmis. Tai nėra priekaištas valstybei, iš kurios daugelis per daug reikalauja. Tai yra kritiškas klausimas visoms mūsų visuomenę palaikančioms jėgoms. Tas klausimas liečia mus visus ir tuo pačiu krikščioniškas bažnyčias. Šios problemos negali išvengti nė politikas. O jis linkęs išsisukinėti, nutylėdamas savo branginamas dvasines vertybes... Lengva apšaukti "ideologų" tą politiką,

kuris, dėstydamas politinius reikalus, įjungia ir pasaulėžiūrinės, religinės vertybes. Politikui tikrai reikia būti drąsiam prisipažinti prie popiežiaus enciklikos "Pacem in Terris" (Taika žemėje) ir sakyti, kad šio pasaulio taika tik tada bus užtikrinta, kai bus sąžiningai laikomasi Dievo nustatytos tvarkos.

Ar tuo pateisinama tik tokio politiko veikla, kuris atvirai išpažįsta Dievo nustatytą santvarką? Jokių būdu. Ir visą krikščionišką atsakomybę jaučiąs politikas gali prisidėti prie tokių veikėjų, kurių vertybės ir įsitikinimai yra kitokie, jei tik jie nuoširdžiai rūpinasi artimo ir visų žmonių gerove.

Nesu teologas. Negaliu leisti gvilďenti ginčijamo klausimo, ar aš Dievą susitinku tiktai asmeniškai, ar jis man apsireiškia ir santykiaujant su žmonėmis. Man atrodo, kad Dievas susitinka su mumis tiek mūsų artimuosiuose, tiek kituose žmonėse. Manau, kad tikrasis politiko uždavinys yra eiti į žmones bei rūpintis jų gerove.

Paulius VI 1967 m. Velykų enciklikoje rašė: "Mūsų dienų žmonės ilgisi išsilavininti iš skurdo, užsitikrinti pragyvenimą, sveikatą, pastovų darbą, apsaugą nuo staigių, žmogišką orumą pažeidžiančių nelauktų situacijų, nuolat stiprėjančią savo pajėgumą, geresnį auklėjimą. Žodžiu — daugiau darbų, mokslo, daugiau turto turėti ir tokiu būdu padidinti savo autoritetą. Ir vis dėlto didelis žmonių skaičius yra pasmerktas gyventi tokiose sąlygose, kad visi jų troškimai pasilieka tik tuščios svajonės".

Toks yra popiežiaus įspėjantis atsisaukimas į bažnyčias, į visus tikinčiuosius, į politikus ir į visus geros valios žmones, net ir nepriklausančius jokiai krikščioniškai Bažnyčiai.

Dar kartą cituoju Alfred Delp žodį didelį atgarsį sukėlusiam straipsnyje "Bažnyčių likimas". "Joks žmogus netikės skelbiamu išganyto bei Išganytojo, iki mes iki kraujo neplušešime, fiziškai, dvasiškai, socialiai, ekonomiškai, doroviškai ir kitaip tarnaudami visai sergantiems žmonėms".

Rūpintis "Bažnyčių likimu" nėra vien sielotis Bažnyčių įstaigomis. Tai yra susirū-

pinimas visų krikščionių likimu. Tai reiškia, kad kiekvienas, ypač mes, politikai, esame šaukiami rimtai žiūrėti į savo pašaukimą tarnauti žmonijai. Politikui nevalia apriboti artimo meilės įsakymo pareigų vien tik pamaitinant alkstančius, aprenkiant nuogalius ar numetant medžiaginę išmaldą. Artimo meilės įsakymas įpareigoja politikuoti artimo labui. Politikas savo santykius su Dievu vysto, stengdamasis veikti taip, kad šiame pasaulyje įsigalėtų teisinga visuomenės santvarka.

Nė kiek neabejojant, galima sakyti, kad šiuo metu krikščioniška veikla pasaulyje smarkiai kaitaliojasi. Asmeniška gera valia, privatus tikėjimo dalykuose uolumas ir padorus savo gyvenimo tvarkymas dar nėra pakankamai gera politika. Dar reikia į politinę sritį įtraukti bendruosius krikščioniškus nusiteikimus. Vien krikščioniškas žmogaus elgesys dar nieko nepasako apie jo politinę išmintį, net ir šimtų krikščionių bendradarbiavimas savaime dar nesukurs geros politikos. Jokiu būdu negalima taip veikti, tartum norėtum sukrikščioninti pasaulį politinėmis priemonėmis. Savo krikščionybę rimtai imąs politikas rūpinsis tarnauti visiems žmonėms (ne vien savo partijai), net ir tiems, kurie jo krikščioniškomis idėjomis nė kiek nesidomi ar net joms priešinasi ir jas atmeta. Galų gale jo politika nebus vertinama pagal tai, kiek ji buvo krikščioniška, o pagal tai, kiek ji buvo gera, tikslinga, ar ji nuoširdžiai siekė gero tikslo ir buvo garbinga, ar jo veikla buvo atvira ir pripažino kitaip galvojančių laisvę.

Krikščioniui politikui tenka laikytis vis didesnio ryžto tarnauti visuomenės labui, kad jam pasisektų išvystyti ir įvykdyti geresnį politinį planą. Tik šitaip jis teisingai atliks sau patikėtą uždavinį, o ne skelbdamasis esąs geresnis už kitus krikščionis.

Visos pasaulio istorijos galas ir tikslas yra Kristus. Politikas ryžtasi tam tikslui veikti. Bet mūsų istorija yra pasikeitimų bei perversmų ir revoliucijų istorija. Todėl reikalinga kurti tokias sąlygas, kad jose žmogus galėtų išsilaikyti. Toks yra kilnus ir garbingas krikščionio politiko uždavinys

ir tokia pareiga. Tas uždavinys nėra tik vieną kartą užduodamas ir žingsnis po žingsnio pamažėle vykdomas. Kiekvieną istorijos laikotarpį, kiekvieną žmonijos vystymosi dešimtmetį, kasmet ir kasdien tas uždavinys duodamas iš naujo ir iš naujo spręsti, kol gyvuos pasaulis. Sprendimų ieškojimui nebus galo.

Tik savim pačiu remdamasis, pats vienas žmogus turėtų žūti. Tik bendruomenėje gyvendamas, jis gali išsilaikyti. O tai reiškia, kad pagrindiniai bendruomenės ryšiai nėra palikti kiekvieno žmogaus gerai valiai apspręsti. Ryšiai su kitais žmonėmis yra pačios prigimties iš anksto nustatyti. Žmogus negali gyventi be bendruomenės ir nesiderindamas su kitais. Šią mintį galima pagilinti ir paryškinti auklėjimo politikos pavyzdžiu. Visos auklėjimo priemonės tarnauja padėti žmogui išvystyti save. Tai prasideda šeimoje, paskui prisideda Bažnyčia ir mokykla. Bet sėkmingas savęs išvystymas reikalauja sukurti tokias gyvenimo sąlygas, kurios įgalina žmogų geriau realizuoti visas savo jėgas ir gabumus. Viduramžiais Europos dvasiškai uždarame pasaulyje žmogus galėjo jaustis įsijungęs į krikščioniškų normų sistemą, iš jos pasisavinti savo elgesio mastus. Ano meto pasaulis žmogų palaikė ir formavo. Šiandien tokio pasaulio ir tokios vienybės bei apsaugos nebeturime.

Pagrindinę politiko uždavinio problemą aiškiau nušviečia gailėstingąjį samariečio Evangelijoje pavyzdys. Tas samarietis pasielgė pavyzdingai. Plėšikų ne tik apiplėštą, bet ir sumuštą, sužeistą, pakelėję pamestą jis ne tik aptvarstė, bet ir nugabeno tartum į mūsų laikų motelį, apmokėjo jo kambarėlį ir pažadėjo savininkui dar pridėti, kiek bus reikalinga, įprašydamas, kad tas sužeistąjį paglobotų, iki jis sugrįš iš kelionės. Tačiau pasitenkinti šitokiu samariečio pasielgimu su nukentėjusiuoju būtų per daug asmeniškai istorijos supratimas. Politikui reikia ir toliau ateitin galvoti. Samariečio pajusta pareiga globoti nelaimėn patekusį vargšą įpareigoja politiką pasižiūrėti ir į aplinkybes, kurios leidžia plėšikams užpulti nekalną žmogų, ir tas aplinkybes, kiek galima,

pakeisti. Reikia rūpintis, kad tokie užpuolimai nepasikartotų. Reikia pasirūpinti keleivių saugumu, net suvaržant kai kurių į plėšikavimą linkusių asmenines laisvės teises. Reikia veikti, kad žmogiškojo gyvenimo santvarka būtų pakeičiama į geresnę, o jeigu yra gera, tai prižiūrėti, kad jos būtų laikomasi. Politikui tai reiškia tikėti Dievą ir viską daryti krikščioniškai meilei ir teisingumui įgyvendinti ne tik privačiame bet ir viešajame visuomenės gyvenime. Politikui dvigubai galioja popiežiaus enciklikos žodžiai: "Kovoti su skurdu ir priešintis neteisingumui nepakanka tiktai pagerinti medžiagines gyvenimo sąlygas. Reikia žiūrėti ir dvasinės bei dorovinės visų pažangos, kuri prisideda prie žmonijos gerovės. Taika nėra tik ginklų tylėjimas, nėra nuolatinis karinių jėgų svyravimas tai vienon, tai kiton pusėn. Taiką reikia kurti kas dieną, pagal Dievo suplanuotą tvarką, kurioje suklesti teisingumas tarp žmonių" ("Populorum progressio" — "Tautų pažanga").

Krikščioniui politikui savaime suprantama, kad, stengiantis įgyvendinti taikos santvarką, nebus galima išvengti kovų, ginčų bei susidūrimų. Betgi krikščioniškoji artimo meilė reikalauja tose kovose prisilaikyti deramų ribų, išlaikyti žmogiškąjį orumą, nesigriebti prievartos ar smurto.

Visų svarstymų branduolys visada turi būti paskiro žmogaus gerovė. Tai turi nustelbti visus kitus požiūrius. Dietrich Banhofer 1944 m. kalėjime įrašė į savo dienoraštį: "Mūsų ryšys su Dievu nėra religinis, kaip su aukščiausiąja, galingiausią ir geriausią Būtybę. Tas ryšys su Dievu yra naujas gyvenimas — gyventi kitų labui. Ne begaliniai ir nepasiekiami idealai, o atsižvelgimas į aplinkybes, nuolat mus pasiekiamas artimas yra už viską aukščiausią iškilusi būtybė (Transzendent)".

Prie šio sakinio politikui nebelieka kas bepridėti.

■ Vašingtone spalio 11 d. iškilmingai paminėta dviejų ateitininkų 80 m. amžiaus sukaktis: Lietuvos diplomatijos šefo dr. Stasio Bačkio ir rašytojo Antano Vaičiulaičio.

BRANGI DOVANA, O NEKAINUOJA NĖ CENTO

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Mintys šia tema man iškilo, perskaičius amerikietišrame žurnale reklamą apie įstaigą, kuri padeda rasti įvairių individų "giminės šaknis", nesvarbu, kaip giliai metų sluoksniuose jos pasislėpusios. Žinoma, už atitinkamą kainą galima sužinoti, kas buvo tavo seneliai ir proseneliai, kur gyveno, kuo vertėsi, kuo pagarsėjo ir t.t.

Amerikiečiai, būdami "jaunos" tautos gyventojai, labai domisi savo asmeniška praeitimi. O kaip su lietuviais? Mes skiepįjame savo vaikams ir vaikaičiams pasididžiavimą didinga Lietuvos praeitimi, nes tai atrodo svarbu lietuviškumo išlikimui svetimame krašte. Mūsų vaikai, be abejo, žino artimiausių giminių vardus ir pavardes, juos net pažįsta, ypač jeigu tie giminės gyvena kur netoliese. Platesniam giminės pažinimui nėra nė laiko, dažnai net ir noro. Juo labiau, kad jaunesni vaikai nelabai turi kantrybės klausytis vyresniųjų pasakojimų apie praeitį ir žmones joje (o kartais ir išklausę greitai pamiršta...). Kažkaip viskas, kas liko anapus Atlanto, atrodo neapsakomai toli ir seniai. Ir tyliai traukiasi iš mūsų tarpo vyresnioji karta, nusinešdama tiek daug svarbių žinių apie mūsų praeitį, tepalikdama trumpą mirties pranešimą spaudoje ir skaudžiai tuščią vietą artimųjų tarpe. Čia nekalbame apie tuos, kurie aprašomi enciklopedijose ar storose atsiminimų knygose, o apie paprastus, eilinius lietuvius, kuriais niekas per daug nesidomėjo ir jų biografijų neparašė.

Aš siūlau kiekvienam jau šiandien pat, neatidėliojant, atsistėti ir surašyti viską, ką tik atmintyje galima atrasti apie savo giminę: prosenelius, senelius, tėvus, dėdes, tetas, pusbrolius, pusseseres, brolius seseris ir jų šeimas. Kad informacija būtų kiek galima pilnesnė, reikėtų surašyti viską (pradedant tėvais) — mergautines pavardes, tėvų vardus, šeimos sudėtį (kiek brolių ir seserų

turėjo, kokios tų seserų pavardės, jeigu ištekęsios, kokie brolių žmonių ir jų vaikų vardai...), kur gyveno, kuo vertėsi, kiek amžiaus buvo, kai mirė, kur palaidoti ir t.t.

Tokia informacija labai svarbi jauniems dėl kelių priežasčių: 1) žinant, kaip ilgai gyveno ir kokiomis ligomis mirė protseneliai, seneliai ar net artimesni giminės, padės suprasti savo genetinę sudėtį (pvz., jeigu visi buvo ilgaamžiai, tai gal ir dabartinė karta ilgai gyvens; jeigu giminėje dažnai iškildavo vėžio, širdies ar kitos pusiau paveldimos ligos, gal galima kiek daugiau dėmesio kreipti į savo sveikatą ir pasisaugoti; kiek giminėje buvo aukšto ūgio ar mėlynakių, ar kresnų, ar šviesiaplaukių..). 2) Jeigu kada nors atsiras proga sugrįžti į Lietuvą (arba bent apsilankyti), nereikės raudonuoti prieš gimines, kad nežinai savo "giminės lizdo", ypač kai sutinki ta pačia pavarde žmonių ir tavęs tuoj klausia: "Ar Barbora S. nebuvo tavo giminaitė?" 3) Kadangi Amerikoje dažnai iškyla klausimas, *kas esi*, ir dažnas amerikietis lengvai gali atsakyti, kurios tautos kraujo į jo gyklas įnešta ("mano močiutė buvo vokiečių, senelis airis, tėvas čekoslovakas, o mama italė"), tai ir lietuviui miela pasigirti, kad jo giminėje kartų kartos yra lietuviškos, todėl jis paveldėjęs lietuvių tautos charakteristikas ir yra va toks, o ne kitoks.

Informacijų giminės istorijoms galima dar nesunkiai surinkti (net parašant artimiesiems į Lietuvą) mūsų vyresniųjų atmintyje, tačiau ateityje tie šaltiniai vis labiau išseks.

Kaip geriausiai tokią medžiagą sutvarkyti ir vaikams įteikti arba palikti, jeigu šiuo metu jie dar per maži ir nesupras tokio palikimo vertės? Čia gali apsispręsti kiekviena šeima atskirai. Galime pateikti tik kelias sugestijas. Labai parankus būdas yra šios "istorinės" medžiagos įsegimas į nuotraukų albumą, kuriame kaupiame savo atžalyno vaikystės ir jaunystės nuotraukas, kad, jiems užaugus ir paliekant namus, atiduotume kaip praeities dienų kraitį. Galima rašinius įsegti į specialius viršelius, aplančius arba surašyti gražioje užrašų knygotėje

ir atiduoti vaikams kurios šeimyninės ar kitokios šventės proga (pvz., sulaukus tam tikro gimtadienio, kai laikome vaiką jau suaugusiu). Senais laikais ypač Anglijoje (o vėliau ateiviai šį paprotį atsinešė ir į Ameriką) žmonės svarbias šeimas datas — gimimą, vedybas, mirtį — įrašydavo Biblijos tituliniam puslapyje, o vėliau tokia Biblija tarnaudavo, kaip šeimos istorija. Gana modernus būdas būtų tėvui arba motinai įkalbėti šias informacijas į juostelę ir palikti ateinančioms kartoms su savo balso skambesiu (arba, pvz., tėvas gali įkalbėti apie savo giminės pusę, o motina — apie savąją). Tačiau medžiagos apipavidalinimas nesvarbus, svarbu tik jos surinkimas ir įteikimas tam, kam skiriama. Nelaukime, kol mūsų vaikai patys paprašys tokių informacijų. Kol vaikai ir tėvai yra jauni, tie dalykai neatrodo svarbūs, nes visi tiki, kad dar daug laiko, dar galės pasikalbėti ir už metų, ir už dešimties... Kai tėvai pasensta, vaikai kartais nedrįsta šios temos kelti, nes atrodo, kad jau laukiama tėvų mirties (arba bent tikima, kad jie netrukus mirs). Tėvai turi suprasti šių informacijų reikalingumą ir patys pasirūpinti jų surašymu.

Kai kas sakys — aš nieko neatsimenu, nežinau apie savo kilmę, neturiu, ko paklausti. .. Surašykime tiek, kiek žinome tuo tarpu, o po to pamažu papildykime medžiagą iš tokių šaltinių, kuriuos dar prisiminsime ar iš kitur surasime (pasitaiko susitikti žmonių, kurie pažinojo tėvus, senukus, kurie yra iš tos pačios vietovės Lietuvoje ir pan.). Tai yra brangi ir svarbi dovana mūsų atžalynui, o davėjui ji nekainuoja nė cento.

■ Australijoje, Brisbane mieste, policija areštavo vieną vyrą, kuris dėžėje turėjo 5 Molotovo bombas ir grasino nužudyti ten besilankančių popiežių.

■ Australijos miesto Hobarto katalikų vyskupas Sir Guilford Young pasiūlė pastatyti paminklą masinių trėmimų iš Pabaltijo aukoms atminti. Pamoksle vyskupas Young pažymėjo, kad Australijoje dar nėra paminklo, kuriuo būtų pagerbtas atminimas bolševikų išvežtų žmonių iš Lietuvos, Latvijos, Estijos.

TU DIDŽIOJI MANO LAIME!

H. S. BRAUN, O.M.Cap.

Laimė! Koks tai užkerintis žodis! Jis manęs nepaleidžia. Turiu ieškoti laimės. Tavo, Viešpatie, mąstytojai man įrodinėja, jog taip ir turi būti. Girdi, aš joku būdu negalys ieškoti laimės. Jie man porina, jog taip, kaip mano protas nustatytas tiesai pažinti, ir niekad negalys pasitenkinti melu, taip ir mano valia esanti nustatyta veržtis į gėrį, į tai, kas man atrodo, yra man gera ir kas iš tiesų yra gera. Juk ir mano akys nustatytos spalvoms bei formoms regėti, ne kam kitam, nori ar nenori. Panašiai ir mano valia, jei ji nėra apsnūdusi ir neveikli, ji turinti siekti gėrio, ir ta mano amžinai drebėdama ko nors ieškanti neramuolė draugužė vargiai gali užmigti ir nieko nebenorėti. Valia negalinti niekad norėti siekti ko nors blogo, kas būtų ničnieko vertas, visiškai neigiamas dalykas. Net ir nuodėmės geisdama, valia negeidžianti jos tik dėl to, kad yra nuodėmė, bet geidžia, kad ir nuodėmėje yra nors silpnas gėrio spindulėlis, gėrio, kurs valiai atrodo vertingas. Blogis, kaip blogis, visada yra visiškai bevertis, tačiau nė vienas žmogaus veiksmas nėra vispusiškai blogas. Jis yra gėrio ir blogio lydinys. Valia ir kabinasi už to, kas tame lydinyje jai atrodo gera, verta. Ir kai tik aš kame nors pamatau ką nors gero, taip ir ima valios rankos drebėti tai pasičiupti. Mano valios sritis siekia tiek pat toli, kaip ir proto sritis, todėl ir valios siekimams nėra ribų, kaip jų nėra protui. Visada dar lieka daugiau daiktų ir tiesų, negu jau žinau, ir protas veržiasi jas surasti ir suprasti. Panašiai lieka daugiau vertybių-gėrybių, kurių dar neturiu, kurios man būtų geros, ir todėl mano valia nori jas turėti. Ji niekada nepasotinama, niekada nėra tiek patenkinta, kad nieko daugiau nebenorėtų, nebesiektų. Valia joku būdu nesitenkina gėrio gabalėliais, laimės trupinėliais. Ji geidžia viso gėrio, nors jis būtų ir beribis. Tik, deja, dažnai ieško to gėrio ten, kur jo nėra ir negali rasti. Vienas vokiečių rašytojas

(Hoelderlin, *Yperion*) rašė: "Ak, Tu, kurio aš šaukiaus, lyg Tu būtum kažkur aukščiau už aukščiausias žvaigždes, kurį aš vadinau dangaus ir žemės Kūrėju ir savo vaikystės dienų dievaičiu, Tu nesupyk, kad aš Tave pamiršau! Kodėl žemė nėra tokia skurdi, kad galėčiau dar ko nors kito geresnio ieškoti?!"

O, Viešpatie, aš negaliu šitaip galvoti! Man žemelė yra tikrai per daug skurdi. O jeigu ji dar net dešimt kartų būtų turtingesnė, linksmesnė ir gražesnė, man vis tiek reiktų dar ko kito už jos ieškoti, o tas "kažkas kitas" esi Tu. Ir turtingiausia, gražiausia bei linksmiausia žemė nepasotintų mano laimės alkio. Ir tas laimingasis Svajotojas toliau turėjo prisipažinti: "Aa, žmogelio laukinei krūtinei neįmanoma jokia žemiška tėviškė". Tai aš gana liūdnei pats patyriau. Todėl ta šėlstanti žmogaus krūtinė ieško Tavęs, ir nerimsta tas niekad nepasotinamas laimės alkis. Šitame galo niekad nepasiekiančiame alkyje tūno galima turėt begalybė. Gal taip yra todėl, kad aš esu Tavo, o Begalini, atvaizdas. Gal todėl ir negaliu niekad pasitenkinti joku ribotumu.

Kai paklausiu paprastų, nė kiek nekomplikuotų ir problemų nekamuojamų žmonių, ar jie pritaria tokioms Tavo mąstytojų mintims, tai visi atsako pritaria. Visi ieško laimės. Kiekvienu atveju laimė yra gėris, vertybė. Net ir žudikas nežudo tikrai kad žudytų, o žudo, norėdamas ką nors laimėti-gauti ir savo malonumą patenkinti nors vieną kitą valandėlę. Ir vagis nevagia padaryti žalą apvagiamajam. Jis vagia savo labui. Visi medžiojam savo laimę, tik mes negalim sutarti, kame ta laimė randama. Vienas ieškom jos vienur, kitas — kitur. Kokie mes, Viešpatie, esame pasimetę laimės ieškotojai!

Kartais sakoma, jog laimė turinti daug vardų. Iš tiesų, jei gatvėje susitikęs berniukštį paklausčiau, kas jam būtų laimė, tai gaučiau keisčiausių atsakymų. Vienam

laimė būtų saldinis ar apelsinas, kitam cigaretė. Paklausęs jauną vyrą, pamatytiau gal išsitraukiant iš piniginės savo mylimos mergaitės fotografiją. Subrendusio, gyvenimo viršūnėje stovinčio vyro laimė galėtų vadintis "pinigai" ar "valdžia". O senelio paklausęs, išgirsčiau bene keisčiausią atsakymą — "grabas", ir, kaip atsiprašydamas, gal cituotų Šilerį: "Į vandenynus jau nuolis išlekia burių šimtais, sugrįžta į uostą senelis gelbėjimosi valtele". Na, o jeigu po dešimties metų paklausčiau tų pačių asmenų, koku vardu dabar vadinasi jų laimė, ar jie rado savo išsvajotąją laimę, tai gal tik tas senelis būtų ją radęs, deja, jo paklausti jau nebėgaliau. Kiti gal trumpiausiai atsakytų — ne, arba apgailestautų leidęsi apgaunami laimės pažadų ir sakytų, jog laimės vardas visai kitas, negu jie tikėjo. Ak, Viešpatie, kokie mes, vargšeliai, kvaili!

Dabar man visai aišku, jog tai, ką mes vadiname laime, nešiojame tik tol, kol jos neturime. Laimė niekada nėra tai, ką turime. Visada mes vaikomės blizgantį, visomis spalvomis žibantį muilo burbulą. Ir mes tai laikome tikru. Jam pašvenčiam valandų valandas, visas savo jėgas, dažnai ir savo garbę, ir kraują. Rodos, jau esame visai arti arti, jau galime ranka ją pasiekti, kai vos tik piršto galiuku paliečiame, tas mus žavėjęs burbulas susprogsta, ir rankoje belieka mažytis vandens lašeliukas, o tas jau nė kiek nebepanašus į laimę. Kada tik paklausiu laimę neva radusį žmogų, ar jis dabar esąs tikrai laimingas, tai sako: "Neverta dėl to burnos aušinti". Jis rastosios laimės nė kiek nebebrangina ir, savaime suprantama, šoka vaikytis kitią muilo burbulą ir vėl tą patį žaidimą kartoti. Viešpatie, kokie mes kvaili!

Tai gal iš viso nėra to, ką mes "laime" vadiname? Gal tik nelabasis mus už nosies vedžioja? Ar niekuomet nesibaigs ta "laimės medžioklė"? Yra taip galvojančių. Jie paskėsta apkartimo vandenyse, bekraščiame nusiminime. Bet, Viešpatie, nejaugi tai būtų tiesa, jog mūsų laimės ieškojimai būtų tik muilo burbulai? Tokiu atveju tektų pavydėti gyvuliams jų likimo. Tada aš, žmo-

gus, būčiau visų sutvėrimų didžiausias vargšas. Gyvulys nejaugia laimės alkio, jeigu tokį ir turėtų. Gyvulys tik gyvuoja, maitinasi, dauginasi, saulėjasi, džiaugiasi, jei taip galima sakyti, patenkinęs savo instinktus, ir nieko daugiau negalvoja, nesvarsto, jei ir būtų buvęs apvilnas ar apsvylęs. Jis nenučiuokia, kas yra tas didžiulis apsvylimas. Mažų mažiausiai jis nenusimano, kad jo laimės alkis yra pasmerktas bankrutuoti. Jis nė nemėklina esąs skurdus vargingas sutvėrimas.

Jei iš tiesų nebūtų jokios laimės, aš tai žinočiau. Bet, Viešpatie, negaliu tikėti, kad Tu būtum sutvėręs žmogų kančiai ir nusiylimui. Juk Tu, Dieve, nesi Dievas apgavikas. Nesi Dievas kankintojas, kurs būtų įdiegęs į mus laimės alkį, ir kad tas alkis ilgesys kažko didingo, galutinio saugumo, tas begalinės laimės be jokio trūkumo troškimas būtų apvilnas. Tegu gyvenimas apgautų mano galvą, mano širdis vis tiek sakytų: turi būti tai, ko aš ieškau. Turi būti ta didžioji laimė, kuri mane sklidiną pripildytų; laimė be jokių sąlygų — ji turi būti! Ji yra! Gal ne čia. Gal ne šio pasaulio paparčio žiede, bet tikrą tikriausiai ji klesti kitame pasaulyje, tenai aukštai aukštai, kur aš rengiuosi skristi!

Štai, kaip aš pas Tave atsidūriau, Dieve, Vos tik mano siela suprato šio pasaulio melą, tuoj ir puolė į Tavo glėbį. Šitas pasaulis stumia mane nusiminiman. Bet taip nusiminęs, atsiduriu pas Tave, tikėdamas ir žinodamas, jog Tu esi mano ieškomoji didžiausioji laimė. Tu esi laimingas pats savyje. Esi laimės pilnybė, regėdamas savo paties tobuliausią gėrį, savąjį triasmenį meilės gyvenimą. Visą amžinybę esi ir būsi laimingas, ir niekas negali sudrumsti Tavo laimės. Ir kai Tu esi pilniausias laimės visų laimės ieškančiųjų kūryje, kurie vis veržiasi į tuštumas, kur laimės nėra, todėl Tu ir gali būt mano didžioji, saldžioji, stiprioji laimė. Tu pats, Dieve, davei man suprasti Tave, Tavo laimę ir Tavosios Trejybės laimės šnibždesius, tai niekas kitas, kaip tik Tu vienas ir esi mano laimė! Tu vienas esi toks didis, kad mano siela Tavyje randa pakankamą išsi-

tekti vietą, kai visa kita yra per maža jai sultilpti. Visur kitur mano siela jaučiasi ankštai įsprausta ir suspausta. Tik Tu vienas esi be galo didesnis už mano begalinį laimės alkį ir todėl tik Tu vienas gali ją nuraminti, užpildydamas visus jos trūkumus. Visa kita palieka mane nepasotintą, jog, net visą visatą ryte surijęs, jausčiausi tuščias, tartum ji būtų ničniekas. Tu vienas, Viešpatie, esi tas mane žavįs, svaiginąs, apkerėjęs grožis.

Bet jeigu tik Tu, Viešpatie, esi vienintelė mano laimė, tai kas yra visi man laimę peršantieji šio pasaulio daiktai? Ar turiu, maloniai jiems šyptelėjęs, atsukti nugarą? Ar jie gali man dar ką nors reikšti, būti ko nors verti? O gal turiu užsidaryt savo kambarėlyje, kaip vienuolis trapistas, kad niekas man nebekliudytų bendrauti su Tavimi? Ar negalima ieškoti jokios žemiškos laimės? Ar nevalia darbuotis ir veikti rojui sukurti mūsų žemelėje, nors tas rojus būtų tik labai labai kuklus?

Nemanau, kad Tu, Viešpatie, to norėtum. Ar ne Tu pats sukūrei tuos muilo burbulėlius? Ar ne Tu kiši man į akis įvairius laimės pakaitalus? Argi Tu nenori, kad aš jais pasinaudočiau, tegu ir ribotai, pagal Tavo valią? Tikriausiai galima man jų ieškoti ir jais naudotis, tik turiu saugotis juose paskęsti, turiu atsiminti, jog žemės siūlomos "laimės" yra tik trupinėliai tikrosios Tavo Laimės, tik simboliai, kuriuose turiu regėti Tave spinduliuojantį, Tave, vienintelę tikroji mano laimę! Turiu atsiminti, jog laimę rasiu tik ten, kur Tu esi, kame yra Tavoji valia. Tada žemiškieji laimės blizgaliukai manęs neapgaus, niekad neapvils muilo burbuliukų švystelėjimai ar net iš Tavo apsiausto krentančių auksinių žvaigždučių mirgėjimai. Ir tai aš ieškosiu tik tikrosios laimės rankpinigių, tai ir man atsitiks, kaip Sauliui, kuris ieškojo asilės, o rado karališkąjį vainiką. Laimės ieškodamas, turiu vadovautis savo pranašu-sąžine, tiktai tada rasiu trokštamą laimės karalystę.

Taip, Tu, Viešpatie, esi mano karalystė ir mano vainikas. Niekad nesitikėsiu iš jo-

kio daikto, ko jis man negali duoti, visko tikėsiuos tik iš Tavęs.

Kažkas yra pasakęs: "Nelaimingas yra tik praradusis Dievą ir atsidūrusis pragare". Tai išvirkščioji pusė. Tik man atrodo, kad lengva pasakyti: "Dievas yra vienintelė laimė" ir todėl "vienintelė nelaimė Jo neturėti", kai tą sakinį galima papildyti pridėdant: "Kaip malonu šalia Dievo turėti dar kai ką daugiau!" Bet tas, kuris tą lengvą sakinį ištara, tikrai nieko, ničnieko neturėjo šalia Dievo. Jis buvo gryniasias Dievo Apvaizdos klajūnas, nieko neturintis vaikiną, niekada nežinantis, ar, vakarui atėjus, ras kokią pastogę pernaktuoti, ar kokia ranka pro atsargiai pravertas duris iškiš jam duonos riekutę alkiui apraminti. Jis buvo ligos, skausmo ir vargo kamuojamas, be jokios užuojautos šalčiams ir karščiams paliekamas, ir jis vadinosi Benediktas Juozapas Labre. Tai jis ir pasakė: "Ak, visa tai mažmožis, ne taip jau svarbu; visa tai nėra nelaimė. Yra tik viena tikroji nelaimė — neturėti Dievo. O Dievą turėti — tai yra tikroji laimė". Viešpatie, koks tai sukrečiantis žodis. Negalėjo būti lengva jam tai sakyti. Tačiau ar neturi būti neapsakoma laimė turėti Tave, jei taip suprantama, kaip suprato Benediktas Juozapas, per Tave užmiršdamas savo nelaimes, užmiršdamas esąs visiškai neturtėlis varguolis. Bet ar jis tikrai buvo toks varguolis? Kas Tave, Viešpatie, turi, tas niekad nėra varguolis. Kas Tavęs neturi, niekad nėra turtuolis. Tegu turėtų geležinę sveikatą, turtą galybes, valdžią ir garbę, vis tiek jis liktų vargšas velniūkštis. Todėl Tavo šventieji yra genialiausios galvos, kaip ir tas šv. Pranciškus, įsimylėjęs tą trumputį atodūsi: "Mano Dievas, ir mano viskas!" Arba ir šv. Teresė, parašiusi: "Dio solo basta — Vieno Dievo pakanka!"

Šventieji iš tiesų ir sugeba geriausiai naudotis gyvenimo malonumais — jie visur randa laimę. Net ir kryžių bei kentėjimus jie paverčia laimės išgyvenimais, ir ašaras liedami jie jaučia, jog kančia juos praturtina. Jie taip trokšta kentėjimų, kaip kiti malonumų ir pasimėgavimų. Mums, eili-



Atsargiai — vaistai kenkia sveikatai

Juozas Kriaučiūnas, M.D.

VAISTAI IR GYDYTOJAS

Vaistas yra priemonė gydyti sergantį ar negaluojančią žmogų ir gyvį, ar apsaugoti juos nuo galimų sunegalavimų bei susirgimų. Vaistai gaminami iš žemėje esančių medžiagų, kurių vienos (mažuma) gali būti

niams žmoneliams, tokios kentėjimų metamorfozės yra beveik nesuprantamos. Bet kryžiaus kelią į triumfo kelią paverčiantieji drąsuoliai ar nėra visų mūsų išmintingiausieji laimės radėjai? Laimę, Tave Viešpatie, jie savyje nešiojasi. Kas Tavęs neturi, tas niekame laimės neranda.

Viešpatie, atverk mano akis ir parodyk, jog Tu esi vienintelė tikroji mano laimė, jog visos kitos "laimės" yra tik monai, tik iliuzijos ar, geriausiu atveju, tik simboliai, tik rankpinigiai Tavosios Laimės. Pamokyk mane ir padėk man tuo supratimu persiimti iki kaulų smegenų.

Ir nors sunku, bet prašau Tave, Viešpatie, tegu neaplenkia manęs nusivylimai, jei yra pavojus pamiršti Tave dėl žemiškos laimės krislelio. Padėk man sudaužyt į šukes visą žemiškąją laimę, jei pasineščiau svaigintis šio pasaulio taurelėmis. Netuopyk man to didžiojo nusivylimo šios žemės gėrių gabaliukais, nes tada aš tikriausiai įkrisiu Tau į glėbį, Tau, vienintele mano laime!

Išvertė kun. Jonas

naudojamos be pakitimų, kitos — reikia keisti ir pritaikyti. Tai padaryti galima: mechaniniu, fiziniu, cheminiu, biologiniu ir kai kuriuo kitu būdu. Vaistams gaminti medžiagos gali būti: augalinės kilmės — žolės, žiedai, lapai, šaknys, žievės, grūdai ir kit.; gyvulinės kilmės — taukai, kai kurie organai ir pan.; organinės — anglis, nafta ir jų produktai; neorganinės — mineralai, metalai ir jų įvairūs junginiai. Dabar daugybė vaistų yra gaminami sintetiškai, gaminašios cheminės medžiagos ir tų medžiagų junginiai. Taip pagaminti vaistai gali būti be priemaišų, gali būti tiksliau dozuojami, tiksliau ir skubiau veiksmingi.

Vaistas — gydomoji priemonė pateikiama gryna arba maišyta su kitomis vaistingomis ar nevaistingomis medžiagomis. Vaistas pateikiamas įvairia forma: skysčiais (tai ir lašais), mikstūromis, milteliais, kapsulėmis, tabletėmis, supozitorijomis, tepalais, skysčiais išvirkštimui po oda, į raumenis, į kraujagysles. Kai kurie vaistai gali būti pateikiami tik viena forma, kiti — įvairiomis.

Vaistus žmogus naudoja nuo pat savo atsiradimo žemėje, nes pasireiškia jo negalavimai ir susirgimai verčia jį ieškoti būdų ligas ir negales nugalėti, savo sveikatą atstatyti ar pagerinti ir išlikti sveiku bei tvirtu. Amžių amžiais sergantis ar negaluojančios žmogus gydė pats save arba buvo gydomas savo artimųjų ir pažįstamų, bet dažnai buvo siekiama pagalbos ir iš daugiau vaistuose ir gydyme nusimanančių asmenų, arba bent tokiomis pasireiškusių, ar gydymu besirūpinančių vietas užimančių, kaip pvz.: žyniai, šventikai ir pan. Taip pamažu išsivystė gydytojo profesija.

Ankstesniais amžiais, kai ligų ir negalių sukėlėjai ir priežastys žmogui nebuvo žinomos, negaluojančius ir sergančius gydė simptomatiškai — teikė vaistus pašalinti nepageidaujamus simptomus. Amžių patirtis ir stebėjimai pamažu įgalino žmones rasti veiksmingą kai kurių ligų ir negalių simptomatinį gydymą vaistais, pvz.: maliariją — chininu, aukštą temperatūrą — salicilatais (iš žilvičių žievės), vidurių užkietėjimą — mineraliniu aliejum. Mokslo kilimas, žings-

nis po žingsnio, įgalino sužinoti priežastis daugelio negalių ir susirgimų ir daugeliui jų tinkamą gydymą rasti, deja, dar ir dabar ne visoms ligoms gydyti. Susirgimai ir negalės dabar nustatomi tam reikalui paruoštų žmonių — gydytojų, kurie ir reikiamą gydymą paskiria.

Tačiau ir dabartiniu metu daug žmonių nesikreipia į gydytoją, ne tik nesunkias negales turintieji, bet ir sunkiai sergantieji. Gydosį patys, kartais pagal artimųjų, pažįstamų ar kieno kito patarimą. Žinoma, dar pasaulyje yra kraštų, kur gydytoją rasti sunku, bet ir ten, kur gydytojų pakankamai yra, į juos nesikreipama. Tai daroma, nenorint gaišinti laiko, dėl nepasitikėjimo gydytojais, net įsitikinimo, kad ir gydytojas ligos nenustatys, ir kartais dėl išlaidų didumo (kas turi tam tikro pagrindo). To pasekmė — daugybė žmonių vartoja vaistus bereikalingai, negydančius, net ir sveikatai kenkiančius.

KLAIDINANČIOS VAISTŲ REKLAMOS

Aukštos industrijos kraštuose, ypač Amerikoje, yra daug visokio pertekliaus. Yra ir vaistų perteklius. Vaistus gaminančios įmonės, norėdamos ne tiktai išsilaikyti, bet ir didesnius pelnus turėti, visomis priemonėmis reklamuoja savo pagamintus vaistus. Reklamuojama per spaudą, per radiją, dabar ypač per televiziją. Vaistų reklamai padeda ir sergančio artimųjų bei pažįstamų patarimai.

Vaistų reklama gali būti naudinga, nes atkreipia žmonių dėmesį į naujai surastus vaistus ligoms gydyti, primena anksčiau pritaikytus vaistus vienokioms ar kitokioms negalėms gydyti. Bet vaistų reklamos neša ir nemažą žalą, nes: 1. Stengiamasi įtikinti žmogų, kas neretai ir pavyksta, kad tam tikros ligos ir negalės tais vaistais visiškai pagydomos. Tai dažnu atveju yra netiesa;

2. Kad pagijimas įvyksta staiga, tik vaistus pavartojus. Tai tiesa tik retu atveju; 3. Labai mažai, o dažnai ir nieko, neskelbia apie daugelio vaistų žalingumą ir kenkimą organizmui ir žmogaus sveikatai, net gydymais kiekiais juos imant; 4. Kad nepakankamas

imamų vaistų kiekis negydo, o per didelis gali labai kenkti.

Daugelis žmonių patiki reklamomis ir sunegalavę ar sirgdami tikrai, ar tik įsivaizduotai, kas pasireiškia neįtikėtinoje daugybėje žmonių, pradeda be atodairos reklamose išgirtais vaistais save gydyti. Nemažas žmonių skaičius, vaistų reklamų įtikinti, taip pat nenorėdami ar nesistengdami savo gyvenimo rūpesčių, nepatogumų ir sunkumų spręsti ir išmintingai tvarkytis, paveda vaistams tuos dalykus spręsti, lyg kokiai protingai būtybei, kas yra nedovanotina klaida.

VAISTAI KENKIA SVEIKATAI

Reikia žinoti, kad daugelis vaistų yra daugiau ar mažiau kenksmingi organizmui, bent kai kuriems organizmo audiniams ar organams. Bet kai vaistų kenksmingumas organizmui yra mažesnis, daro mažiau žalos, negu ligos ar negalės keliamas žalingumas, ar gelbstint organizmo gyvybę, tai ir kenksmingų vaistų vartojimas darosi būtinas. Vaistų vartojimas reikalingas tol, kol jie padeda organizmui nugalėti ligą, atstatyti organizmą į sveikatos būklę, ar bent kolei bent kiek lengvina organizmo negales. Iš to matome, kad vaistus vartoti reikia tik tol, kol yra reikalas, o ne kenkti organizmui bereikalingu dažnu ar nuolatiniu jų vartojimu.

Tačiau daug žmonių, kaip jau anksčiau minėta, kai kuriuos vaistus vartoja be ypatingo reikalo, dėl įsivaizduoto reikalo, dėl klaidingo įsitikinimo, kad vaistai padeda, ar tik dėl įpratimo. Taip jie kenkia savo sveikatai. Peržvelkime dažniau savo nužiūra daugelio žmonių vartojamų vaistų kenksmingumą organizmui, ypač kai vaistai imami didelėmis dozėmis, o jų kenksmingumas organizmui nestebimas, o kartais imančiam ir nežinomas.

1. Aspirinas, kiekvienam žinomas vaistas, imamas nuo galvos bei kitokių skaudėjimų, taip pat numušti karščiujančio temperatūrą. Imamas net ir nustatytomis dozėmis gali būti priežastimi opų skilvyje ir dvylikapirštėje žarnoje. Tuo labiau tai



Visų pirma NKVD padarė pagrindinę kratą ir atėmė maldaknyges, kryžius, rožančius.

daro jo didesni kiekiai. Kai kurie žmonės jo ima daugiau negu dvidešimt tablečių per dieną. Jis gali suskystinti kraują taip, kad sunku sustabdyti kraujavimą iš žaizdų, opų ir nosies. Taip pat gali iššaukti kraujo išsiliejimus po oda ir vidaus organuose. Jis gali būti priežastimi vieno ar kelių tokių reiškinių: užimo ir skambėjimo ausyse, svai gulio, gali sumažinti girdėjimą, sukelti odos išbėrimus, inkstų akmenis.

2. Vaistai nuo artritų ir skaudėjimų (Indocin, Motrin ir pan.) didesnėmis dozėmis gali iššaukti aspirino daromus pakenkimus, bet taip pat labai kenkia kepenims ir inkstams. Pakenkimas gali būti ir nepataisomas. Be to, vaistai kenkia akies retinai, kas sumažina regėjimą, o nosies polipus turintiems gali juos skatinti augti. Gali iššaukti ir viso kūno patinimą.

3. Antibiotikai — penicilinas ir visokie micinai bei ciklinai yra labai naudingi vaistai prieš daugybę įvairias ligas sukeliančių mikroorganizmų. Dažniausiai veikia tik

prieš tam tikros rūšies mikroorganizmus. Bet jų didesnės dozės ir ypač ėmimas ilgesnį laiką yra kenksmingas. Tiesa, penicilinas yra mažiau kenksmingas, negu kiti, bet penicilinui alergiją turinčius gali ir numarinti. Jis gali pakeisti kraujo sudedamųjų dalių proporciją, o ir skilvį bei žarnas suerzinti. Visokie micinai ir ciklinai yra labiau kenksmingi. Kai kurie jų, nėščiai moteriai juos vartojus, pageltina naujagimio augančius dantis, ir tas geltonumas pasilieka. Vaistai daro organizmą jautrų saulės šviesai ir greičiausiai odos nudegimą. Taip pat kenkia kraujo sudėtinėms dalims, inkstams, kepenims. Svarbus kenkimas — sunaikinimas naudingų mikroorganizmų virškinimo kanale, kas iššaukia piktinimą, vėmimą, nevirškinimą, palaidus vidurius. Ilgesnį laiką juos vartojant, ligas sukelia mikroorganizmai palengva išugdo vaistui atsparumą, ir vaistas tampa neveiksmingu, leidžia infekcijai plėstis. Net keičiant vaistus, sunku infekciją nugąlėti.

4. "Trankvilaizeriai", nervus raminantieji (Valium, Librium ir pan.), ilgiau vartojant, veda į įpratimą. Tai vis reikia pažadu didinti jų kiekį, o po kurio laiko jų ėmimą nepaprastai sunku nutraukti. Jie veikia migdančiai, glušina, mažina koncentraciją užsiėmimui, kliudo daryti reikalingus sprendimus. Kliudo atsargiai valdyti automobilį. Alkoholiniai gėrimai sustiprina vaistų veikimą ir gali nešti mirtį. Daugelis jų kenksmingi kepenims.

5. Miego vaistai. Vieni jų priklauso nervus raminančių, kiti migdančių vaistų grupei, kai kurie priešalerginei vaistų grupei. Mažų dozių veikimas yra panašus į raminančiųjų, bet veda į įpratimą. Kad veiktų, reikia jų kiekį vis didinti. Norint jų vartojimą nutraukti, reikia didelių pastangų. Daugelio jų veikimas yra panašus į narkotikų, slopina galvą, mažina energingumą, veda į depresiją. Kai kurie tų vaistų labai džioviną burną, išplečia akių vyzdžius, kenkia matymui. Didesnės dozės lėtina kvėpavimo organų ir širdies veikimą, pagaliau veda į mirtį, ypač jei vartojami su alkoholiniais gėrimais.

6. Vaistai prieš slogas ir alergiją (Dristan, Contac ir pan.). Jie daugiau ar mažiau svaigina, gali jaudinti skilvį ir iššaukti vėmimą. Jus vartojant, vengti darbo mašinų, vengti vairuoti, automobilį. Alkoholis stiprina jų veikimo galią. Kai kuriais atvejais jie labai jaudina, padaro žmogų irzliu, neleidžia ilsėtis, bet taip pat ir nieko dirbti.

7. Liesinimo, kūno svorio praradimui vaistai. Daugelis jų jaudina, daro imantį irzliu, kelia kraujo spaudimą, greitina širdies veikimą, kas sudaro pavojų vyresnio amžiaus žmonėms. Daugelis jų iššaukia nemigą. Blogiausiai, kad jie veda į įpratimą, reikia vis didinti jų imamą kiekį, kad veikimas būtų juntamas, o noras valgyti iš sumažėjusio vėl grįžta, net padidėja. Sunku nutraukti jų vartojimą, kartą pradėjus.

8. Vaistai skilvio negerovėms šalinti (Alka-Seltzer, soda ir pan.) per virškinimo organus pakliūva į kraują, daro jį šarminesniu, nes padidina natrio (sodium) kiekį,

kas gali iššaukti širdies ir inkstų sutrikimus. Vaistai ypač pavojingi tiems, kuriems druskos vartojimas draudžiamas.

9. Vidurius liuosuojantieji vaistai, pvz., Modane, Dulkolax, Mineral oil, Milk of Magnesia ir pan., erzina žarnų sienelės. Po dažno ir ilgesnio vartojimo, žarnų sienelės pasidaro mažiau jautrios ir vaistas mažai padeda. Vaistai kliudo maisto virškinimui ir maisto dalelių į kraują pakliuvimui. Liuosuojantieji gali iššaukti vidurių spazmus, kartais ilgalaikį viduriavimą ir žmogų labai nusilpninti.

10. Priešneštuminiai vaistai. Ilgesnis jų vartojimas gali būti priežastimi krūtų ir lyties organų vėžio, dažniausiai po daugelio metų juos vartoti nustojus. Taip pat nustojus vartoti ir tapus moteriai nėščiai, galima susilaukti ne tik dvynukų, trynukų, bet ir būrio naujagimių iš karto. Vaistus vartojusių motinų vaikai yra mažiau atsparūs vėžiui, ypač mergaitės.

11. Vaistai nuo kosulio. Jų daugybė. Dažnai yra kelių vaistingų medžiagų mišiniai. Kai kurie jų migdo, nes turi antihistaminų ir narkotinių medžiagų, kiti — erzina, kliudo poilsiui, kelia kraujo spaudimą, greitina širdies veikimą, ką daro efedrino veikimą turinčios medžiagos. Žinoma, vaistai nuo kosulio reikalingi, bet tik tokie, kurie skystina iškosėjamus gleivėtus mišinius ir atidaro sutinusius kvėpavimo takus.

12. Vitaminai. Vitaminai yra būtini, bet klaidinga tikėti, kad juo daugiau vitaminų imsi, tuo sveikesnis būsi. Tiesa, daugelis vitaminų nėra kenksmingi, nes jų perteklių organizmas pašalina nesunaudotą. Tačiau per dideli kiekiai imamų vitaminų A, D ir K gali būti kenksmingi. Perteklius vitamino A gali geltoninti odą, daro ją šiurkščią, gali iššaukti smegenyse auglius ir gali būti bendro nusilpimo priežastimi. Perteklius vitamino D gali sukietinti kalcio nuosėdomis didžiąsias kraujagysles, iššaukti kūno niežėjimą, nevirškinimą, inkstuose akmenukų susidarymą, kaulų sukietėjimą ir jų trapumą. Per didelės dozės vitamino K iššaukia mažakraujystę ir akių pakenkimą kūdikiuose, o naujagimiuose savotišką geltonligę.

13. Vaistai nuo aukšto kraujo spaudimo. Vieni jų, ypač didesniais kiekiais imant, veikia migdančiai. Dėl to reikia vengti dirbti prie mašinų ir pavojinga vairuoti automobilį. Kiti, skysčius iš organizmo šalinantieji, pašalina daug kalio (potassium) ir dėl to gali būti priežastimi pavojingų širdies sutrikimų. Imant pastaruosius, reikia dažnokai daryti laboratorinius tyrimus kalio kiekiui kraujyje nustatyti. Su jais dažnai paskiriamas ir kalio preparatas imti.

Yra ir daugiau vaistų, kenkiančių organizmui, mažinančių sveikatą, net susirgimus iššaukiančių, bet jie ne taip dažnai vartojami, dažniausiai be gydytojo leidimo negaunami, tai jų čia ir neminiu.

KELI NAUDINGI PATARIMAI

Vaistai yra būtini ir reikalingi žmogaus negalėms ir susirgimams gydyti, bet juos vartoti reikia tik reikalui esant ir saikingai. Be anksčiau paminėto vaistų kenksmingumo, kai kurių vaistų ėmimas reikalauja tam tikrų sąlygų, kad jie būtų veiksmingi. Pvz.: penicilinas turi būti imamas, esant tuščiam skilviui, ar bent 3 val. po maisto ėmimo. Geležies preparatai neimami kartu su antibiotikais. Antibiotikai ir liuosuojantieji vidurius taip pat neimami kartu. Jei reikia ar norima tuo pačiu laiku imti kelių rūšių vaistus, tai reikia klausti gydytojo, vaistininko ar bent paskaityti vaistus lydinčią aprašymą. Taip išvengsime savitarpį besijungiančių vaistų kenksmingumo organizmui.

Prieš imant nepaskirtus, o savo nuožiūra, vaistus, visada reikia pagalvoti, ar tuos vaistus būtina imti, kokios pagalbos iš jų tikimasi ir ar jie nekenkia sveikatai. Atsiminti, kad jokie vaistai neišsprendžia gyvenimo sunkumų ir nesumažina rūpesčių.

Daugelio vaistų bereikalingo vartojimo galima išvengti, ar bent sumažinti, savo negales lengvinant ar šalinant natūraliu būdu.

1. Daugelio galvos skaudėjimų išvengsime, jei praleisime daugiau laiko lauke, ore, tiek vaikščiodami, tiek kokį nors darbą dirbdami ar sportu užsiimdami, o ne sėdėdami kambaryje, ypač pri rūkytame.

2. Buvimas ore, darbas ir užsiėmimas,

bendravimas su kaimynais mažina visokių nervų įtempimą, vienumos jautimą.

3. Vengimas riebaus, sunkaus ir kepto maisto bei vengimas stipresnių alkoholinių gėrimų nekels skilvio negerovių. Maisto kiekio sumažinimas taip pat padės.

4. Daug valandų kasdien judėjimas, pakankamas suvartojimas skysčių (bent 10 puodelių visokio skysčio) ir maistas su daug balastinių medžiagų (pilnų grūdų duona, sėlenos, daug daržovių ir vaisių) šalins vidurių užkietėjimą.

5. Įvairų maistą valgant, nereikės ar reikės tik mažų kiekių pridedamų vitaminų.

6. Užsiėmimas ir darbas neleis dieną snūduriuoti, taip pat vargins organizmą, tai įgalins be miego vaistų miegoti naktį. Reikia žinoti, kad ne visiems žmonėms reikia 8-9 valandų miego per parą, daugeliui užtenka 5-6 val.

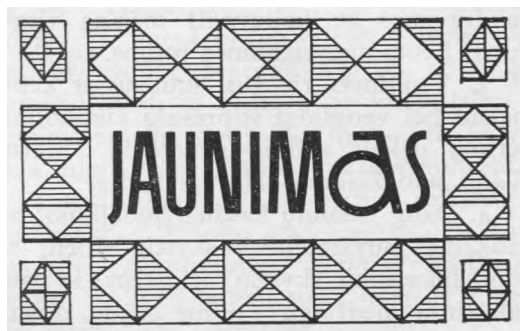
7. Norint alergijos priepuolių išvengti, reikia surasti ją sukeliančią priežastį, dažnai su gydytojo pagalba, o tai žinant, galima alergijos išvengti.

8. Darbas, užsiėmimas, nustatytu laiku maitinimasis, vengimas riebaus maisto, saldumynų bei alkoholinių gėrimų padės sušlėsti, ypač jei vengiama burnon kišti bet kokius maisto ir gėrimo produktus (išskyrus vandenį) tarpais tarp pagrindinių maitinimųsi.

9. Antibiotikų nevartoti savo nuožiūra. Reikalui esant, klausti žinančio apie jų reikalingumą ir veikimą.

Nevartodami bereikalingai vaistų, ne tik nekenksime savo organizmui ir sveikatai, bet sutaupysime ir nemažas pinigų sumas, kuriais galima daug padaryti naudos tiek sau, tiek artimui. Taip pat stiprinsime savo valią, ugdysime įpratimą patys spręsti savo reikalus, o ne pavesti juos spręsti vaistams.

■ Popiežiui duodant palaiminimą Šv. Petro aikštėje, gali tas pačias atlaidų malones gauti ne vien tie, kurie toje aikštėje dalyvauja, bet ir tie, kurie palaiminimą seka perduodamą per radiją ar televiziją. Tokį išaiškinimą paskelbė "Our Sunday Visitor" gruodžio 14 d.



Pliusai ir minusai būti lietuviu svetimame krašte

Dana Penčylaitė

Mes, lietuviai, gyvendami svetimame krašte, turime daug plusų, bet taip pat ir minusų. Nuo pat mažens lietuvių jaunimas dalyvauja įvairiose organizacijose — skautuose, ateitininkuose, sporto klubuose, tautinių šokių grupėse. Jaunimas lanko šeštadienines mokyklas, nors tai dar dažniausiai ne savo noru ir pasirinkimu. Tėvai, norėdami pratęsti lietuviškumą per savo vaikus, juos veda į organizacijas ir veža į šeštadienines mokyklas. Vaikai, kurių tėvai juos nuo mažens įjungė į lietuvišką veiklą, vėliau patys nori kuo aktyviau dalyvauti ir likti lietuviškoje aplinkoje.

Vaikas paūgėjęs pats pradeda suprasti, kodėl tėvai taip jį vertė priklausyti lietuvių visuomenei. Jis supranta, kad yra verta ir garbinga būti lietuviu, mokėti savo tėvų kalbą, žinoti apie savo praeitį bei dabartinę Lietuvos padėtį. Jam patinka dainuoti lietuviškas dainas, šokti tautinius šokius bei skaityti lietuviškai. Kartais vaikams net patinka pasigirti savo draugams amerikiečiams, kad jie moka kalbėti dviem kalbomis.

Atsitinka ir taip, kad, kai vaikas paauga, jam nusibosta eiti į mokyklą kiekvieną šeštadienį. Užuoat sėdėjęs klasėje ir rašius diktantus, jis galėtų ilgiau pamiegoti, arba žiūrėti televizijos. Dažniausiai jis priklauso amerikietiško mokyklų sporto klubui arba yra įsivėlęs į kitokią mokyklos veiklą. Rungtynės ir treniruotės dažniausiai vyksta šešta-

dieniais iš ryto, tuo pačiu metu kaip ir pamokos šeštadieninėse mokyklose. Čia ir kyla konfliktas, kai vaikas turi pasirinkti sportą, ar šeštadieninę mokyklą.

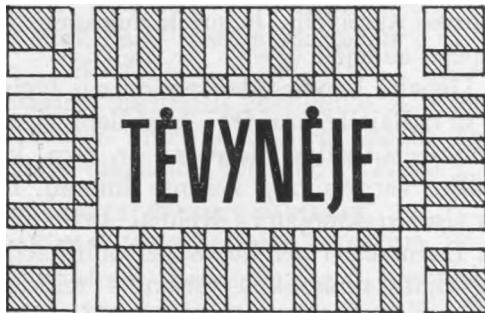
Atsimenu, kai turėjau savo draugėms pasakyti, kad negalėsiu būti rungtynėse, nes turiu eiti į mokyklą, jos tada vis mane klausinėjo: "Ar tau neužtenka eiti penkias dienas per savaitę į mokyklą? Kodėl tu nori eiti dar daugiau? Kokia tu keista!"

Taigi lietuviui vaikui nėra labai lengva. Draugai jo nesupranta, o tėvai vis verčia. Artinantis savaitgaliui, jau gali vis girdėti: "Jonuk, eik ruošti lietuviškas pamokas!" — "Bet, mama, aš negaliu — aš turiu kitų pamokų. Taip pat mano draugas John kvietė drauge su juo dviračiu pasivažinėti.. Kiekvieną šeštadienio rytą vis girdi mamą raginant: "Vaike, kelkis! Pavėluosi į šeštadieninę mokyklą!" Arba: "Greičiau kelkis — reikia važiuoti į sueigą!" O tas miegas toks saldus! Kad dar tik valandėlė...

Kai vaikas dar daugiau paauga, kai jam sueina kokia 16 metų, jis pats pradeda spręsti, kas jam geriau patinka: ar geriau draugauti su amerikiečiais, ar su lietuviais. Bet iki to laiko jau jis pripratęs prie šeštadieninės mokyklos ir susidraugavęs su lietuviškais skautų ar ateitininkų organizacijose. Dažniausiai jis nusprendžia, kad yra įdomiau su lietuviais draugauti, ir bando taip susitvarkyti savo amerikietiškos mokyklos veiklą, kad galėtų ir ten, ir čia dalyvauti. Kartais jis turi atsisakyti dalyvauti sporto komandose, ir tai yra vienas iš tų minusų.

Bet toks jaunimas, kuris pripranta dalyvauti lietuviškoje veikloje nuo mažens, visuomet pasilieka lietuviškos visuomenės dalimi. Tėvams jau nereikia jo versti toliau lankyti lietuviškas organizacijas arba lietuviškas mokyklas. Jam pačiam jau pasidaro tai įdomu. Organizacijose ir šokių grupėse jis susipažįsta su jaunimu ir iš kitų miestų. Jis turi progų pakeliauti, dalyvauti stovyklose, šventėse, suvažiavimuose. Jis įsigyja naujų draugų ir pamato, kad jo gyvenimas yra daug įdomesnis ir turtingesnis už tokio pat amžiaus amerikiečių draugų gyvenimą.

Užaugęs jis pagaliau tvirtai įsitikina, kad yra verta būti lietuviu. Dažniausiai tokie jaunuoliai bando sukurti lietuviškas šeimas, kuriose nori išlaikyti savo tėvų įkvėptas lietuviškas tradicijas, išmokyti savo vaikus kalbėti lietuviškai ir toliau dalyvauti lietuviškoje veikloje. Jeigu nebūtų tokių aktyvių, lietuviškai susipratusių jaunuolių, kurie ryžtasi nepamiršti, kad jie yra lietuviai, mūsų tautos dalis svetimuose kraštuose kada nors visiškai išnyktų.



Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

Dėl ko jaunimas pradeda rūkyti, gerti, vartoti narkotikus?

Andrėja Kaminskaitė

Jaunimas pradeda vartoti šias blogybes dėl įvairių priežasčių. Blogiausia yra tai, kai tas vartojimas tampa įpročiu, nuo kurio negalima pabėgti.

Jaunuoliai dažnai pradeda rūkyti, matydami, kad rūko vyresnieji. Mano, kad ir jie rūkydami pasirodys vyresni. Bet iš tikrųjų jie atrodo juokingai, tai yra vaikai, kurie vaidina suaugusius. Kita priežastis — jei draugai siūlo rūkyti, ir tu neimsi, tai jie užpyks, nebus daugiau tavo draugai. Bet jeigu jis bus tavo tikras draugas, tai priims tave, nors ir nerūkanti.

Dabar galbūt didžiausia jaunimo problema yra alkoholis. Kai jaunimas kur nors susirenka, pvz., į šokių, be alkoholio negali apsieiti. Jie geria, kad jaustųsi drąsesni, atsileistų įtampa. Mūsų amžiuje jaunimas turi įvairių problemų, pavyzdžiui: šeimoje su tėvais, mokykloje, nori pritapti prie kitų, nes bijo būti skirtingi. Buvau vienos organizacijos suvažiavime, kur visai nebuvo alkoholinių gėrimų. Ten sutikome Naujuosius Metus, ir buvo visai smagu. Gal todėl, kad visi buvo pažįstami ir žinojo, kad kitaip nebus. Bet jeigu vieni būtų turėję gėrimo, o kiti ne, tai jau būtų buvę problema.

Kai kurie todėl vartoja narkotikus, kad jie pakelia nuotaiką ir leidžia užmiršti rūpesčius. Daugiausia narkotikus ima tie, kurie savo gyvenime turi visokių įtampų. Jei-

LIEPOS ĮVAIZDIS LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ IR POETŲ KORINIUOSE

Daug liaudies dainų dainelių apie liepą sukaupta tautosakos archyvų fonduose. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto tautosakos sektoriaus duomenimis, pagal dažnumą liaudies dainose populiariausios yra liepos. Jų kūrybinio panaudojimo dainose užrašyta apie 300. (Antrąją vietą po liepų dainose užima ąžuolų ir beržų įvaizdžiai).

Dainoje "Augo girioj ąžuolėlis" poetiškai nusakoma vaikino-ąžuolėlio ir merginos - liepužėlės vieta šeimoje, gyvenime. Apibūdinama jų busimojo darbo, ateities prasmė. Dainuojama, kad ąžuolėlis-sūnaitėlis bus

gu draugai pasiūlo narkotikų, tai turi būti labai stiprus, kad atsisakytum, nes bijai prarasti draugus ir būti pajauktas. Bet pasipriešinti reikia, nes nesipriešindamas nepadėsi nei jiems, nei sau, o jei pasipriešinsi, gali būti abiem naudos. Jeigu tu neimsi narkotikų ir būsi vis tiek linksmas, patenkintas, tai ir jie pamatys, kad žmogus gali būti laimingas ir be narkotikų.

Jaunimas, kuris pradeda gerti, rūkyti ir vartoti narkotikus, labai pakenkia savo sveikatai, socialiniam gyvenimui ir karjerai. Tie žmonės dažnai nežino, ko jie laukia iš gyvenimo, ką jie nori daryti ateityje. Jie bijo bet ką pradėti, nes turi visokių psichologinių problemų ir mano, kad nepasiseks. Dėl to vėl griebiasi savo pamėgto "vaisto": alkoholio arba narkotikų. Ir tokiu būdu vis grimzta gilyn ir gilyn į duobę, iš kurios išlipti darosi vis sunkiau.

Lietuvos kareivėlis, liepužėlė-dukterėlė bus verpėja, audėjėlė.

Liepaitė liaudies dainose dažnai lyginama su našlaitėle, kuri irgi, tarsi liepa vieniša siūbuojanti laukų platybėse ar tarp kitų medžių, vargsta tarp svetimų žmonių. Liepos visur traktuojamos švelniai, malonybiškai. Dažniausiai per liepos personifikacijas, alegorijas, simbolikos variantus reiškiami žmogaus jausmai, pergyvenimai, jo dvasinės, moralinės būsenos niuansai. Dainoje "Augo liepelė" iškyla liepos ir žmogaus gyvenamo amžiaus klausimas: liepos lapeliai nukris ir vėl ataugės kiti, o motulė, tėvelis, brolelis, seselė numirs — nebebus kitų...

Adomas Mickevičius poemos "Ponas Tadas" komentaruose nurodo, kad Naugarduke, netoli nuo bažnyčios, augo labai senos liepos. Poetas prisimena milžinišką liepą prie Holovinskio rūmų Steblene. Poetas jautrumo ir šilumos kupinas parašė eilutes apie jaunystės artimiausius palydovus — medžius, prisiminė ir liepą: "Ar tebestovi liepa nuostabaus didumo? Jos ūksmėje erdvės nebuvo niekad stoka: ten būdavo porų bent šimtas žaidžia, šoka".

Gražiai, spalvingai mūsų poeto A. Baranausko poemoje "Anykščių šilelyje" apdainuojami liepynai, bitynai, kaimiečių meilė senosioms liepoms. Liepos praktinę naudą, paskirtį, jos būtinybę namų apyvokoje plačiai aprašė lietuvių istorikai rašytojai S. Daukantas, M. Valančius, M. Katkus.

Klasiko auksinės plunksnos vertą liepos įvaizdį sukūrė V. Krėvė-Mickevičius. "Du seniu buvo Pagirių sodžiuje: Grainio liepa ir skerdžius Lapinas. Kiek tik galiu prisiminti, jiedu visada buvo tokiu pačiu, kaip kad dabar: viena — žalia, išsišakojusi, nubujojusi, visų toje apylinkėje aukščiausia..."

Liepos įvaizdis sutinkamas lietuvių rašytojų kūriniuose — A. Vienuolio-Žukausko, I. Simonaitytės, J. Paukštelio, J. Baltušio, V. Dautarto, R. Budrio, R. Sadausko ir kitų prozos bei poezijos kūriniuose.

Liepa savo išoriniu grožiu iškyla ir tapybos, grafikos, vitražo, taikomosios dailės, liaudies menininkų darbuose. Pagal dainų

tekstus apie liepas yra nemaža muzikinių melodijų. ("Tiesa")

EIŠIŠKIŲ MUGĖ

Eišiškėse praėjusį rudenį turgaus aikštėje buvo surengta mugė. Kviesliai skelbė, kad tokio renginio dar niekas Lietuvoje nematė. Iš tiesų tokia liaudies mugė Lietuvos rajonuose surengta pirmą kartą.

Mugei Eišiškės pasirinktos neatsitiktinai. Dar 1672 m. miestelis gavo teisę rengti tris muges per metus. Jos buvo didžiausios pietryčių Lietuvoje. Ypač Eišiškės garsėjo arklių ir gyvulių prekyba. Buvo sakoma, kad Eišiškių turguje galima nusipirkti "kiaulę didesnę už karvę".

Tarprajoninėje mugėje šalčininkiečiai ir pabandė išryškinti senosioms mugėms ir turgums būdingus kūrybinius elementus, paversti šį renginį pasižmonėjimo ir pasilinksminimo vieta. Ant karčių, kaip seniau ant viršaus užverstų ienų, puikavosi pamauti ąsočiai, pinti dirbiniai. Savo meną rodė virėjai, medžio drožėjai, rungtyniavo kaimo muzikantai. Čia pat buvo žaidžiamas senovinis šalčininkiečių sportinis žaidimas — pikeris. Veikė loterija.

Kas norėjo, mugėje galėjo pasidairyti ar nusipirkti, o nagingesni — ir šio bei to išmokti.

Tokias šventes Eišiškėse numatyta rengti kasmet. Vertėtų prisiminti Plungėje, Raseiniuose, Rietave ir kitose Lietuvos vietose anksčiau vykusias muges. Tokius renginius mėgsta žmonės, be to, tai būtų įdomi naujų liaudies talentų ieškojimo forma. ("Tiesa")

800 KŪRINIŲ IŠ MEDŽIO

Ipolito Užkurnio vardą ir kūrinius pažįsta ir mieste, ir kaime. Miklios meistro rankos prakalbina medį, puošia gimtąjį kraštą, įamžina mūsų laikmečio įvykius. Abilingos, Mažosios Riešės ir Šalčininkėlių atminimai, M. K. Čiurlionio kelias, Alytaus rajono Obelijos kolūkis. .. Ipolitas Užkurnis šiose ir daugelyje kitų vietų paliko gyventi savo kūrinius. Meistras per dvidešimt metų jau išdrožė daugiau kaip 800 kūrinių. Surošė dvylika parodų, kurias aplankė tūkstančiai žmonių, susipažindami su jo

drožiniais, su liaudies meistro kompozicijomis iš ažuolo kelmo, garsių mūsų rašytojų ir kultūros veikėjų portretais. ("Tiesa")

KAIMO KAPELŲ VARŽYTVUVĖS

Praeitų metų gruodžio mėn. pradžioje Kauno sporto halėje septynioliką kartą buvo surengtos kaimo kapelų varžytuvės "Grok, Jurgeli", kuriose dalyvavo trylika geriausių Lietuvos kapelų.

Penkis varžytuvių koncertus stebėjo 18 tūkstančių žiūrovų iš visos Lietuvos. Tiek žmonių galėjo sutalpinti Kauno sporto halė. Norinčių buvo penkis, šešis kartus daugiau.

Kylantis kaimo kapelų meistriškumas padėjo išigyti tarp žmonių didžiulį populiarumą. Kapelos stengėsi, kad žiūrovas neliktų tik stebėtoju, bet įsijungtų į šokius ir žaidimus. Pagrindinė konkurso dovana buvo įteikta Kauno energetikų kultūros namų kaimo kapelai. Jos vadovas Vytautas Kliučinskas.

Be kaimo kapelų, šventėje dalyvavo Veterinarijos akademijos folklorinis ansamblis ir liaudies muzikantai. Muzikantų muzikantu pripažintas Antanas Zaremba. ("Tiesa")

A. ŽMUIDZINAVIČIAUS MUZIEJUS

Pradžioje praeitų metų gruodžio mėnesį A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus darbuotojai iškilmingai pasveikino pusmilijoninį lankytoją. Šiandien A. Žmuidzinavičiaus muziejuje yra daugiau kaip 800 dailininko paveikslų, piešinių ir taikomosios dailės kūrinių. Kasmet iš privačių rinkinių muziejus nuperka 1-2 naujus A. Žmuidzinavičiaus darbus. Pastaraisiais metais muziejus įsigijo meno mėgėjus labai sudominusį paveikslą "Liūdna šalis", kuris buvo nutapytas 1910 m. Labai gražus ir visų atkreipiantis dėmesį yra neseniai nupirktas peizažas "Žiema". Netrukus šiuos kūrinius bus galima pamatyti dailininko kūrinių ir rinkinių muziejaus salėje, kur yra ruošama dailininko 110-osioms metinėms skirta paroda.

A. Žmuidzinavičius paliko nemažą velnių rinkinį. Prieš ketverius metus, kai muziejaus patalpos išsiplėtė, velnių rinkinys

buvo perkeltas į atskirą muziejaus dalį — antrąjį aukštą.

Vasaros mėnesiais dailininko A. Žmuidzinavičiaus muziejų kasdien apžiūri apie pustučio tūkstančio žmonių. ("Tiesa")

S. DAUKANTUI ATMINTI PAPILĖJE ATIDAROMAS MEMORIALINIS MUZIEJUS

Paskutinius ketverius savo gyvenimo metus S. Daukantas praleido Papilėje. Namas, kuriame gyveno liaudies švietėjas, istorikas ir rašytojas, restauruotas. Jame bus įsteigtas memorialinis muziejus. Šiam darbui talkina Akmenės raj. kraštotyrininkai, Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Lietuvos centrinis valstybinis istorijos archyvas ir kitos žinybos.

("Tiesa")

M. K. ČIURLIONIO KŪRYBOS PALIKIMAS

Kauno valstybiniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje saugomi beveik visi išlikę, teisingiau, šiuo metu žinomi Čiurlionio tapybos ir grafikos kūriniai, piešimo albumėliai, didžioji dalis laiškų bei muzikos kūrinių rankraščių. Šiuo metu saugyklos fondus vis papildantis M.K. Čiurlionio meninis palikimas rodo, kad šis turtas dar gali būti išbarstytas pas mums nežinomus asmenis Lietuvoje ar už jos ribų.

Visą neįkainojamą M. K. Čiurlionio kūrybos palikimą, esantį jo vardo muziejuje Kaune, tvarko kvalifikuoti, kruopštūs Lietuvos dailės muziejaus P. Gudyno muziejinių vertybių restauracinio centro grafikos skyriaus darbuotojai.

Šiais metais, konservuojant "Pasaulio sutvėrimo" ciklo paveikslus, aukščiausios kategorijos restauratorė A. Želvienė, nuėmusi senąjį paklijavimo kartoną nuo XIII-tojo paveikslo nugarėlės, nelauktai atrado mums nežinomą Čiurlionio tapytą peizažą. Tai tarp kitko jau trečiasis šios restauratorės analogiškas atradimas (ji atidengė K. Šimonio ir J. Rustemo kūrinius).

Naujai atrastasis peizažas yra nutapytas tempera, kaip ir antroje kartono pusėje — "Pasaulio sutvėrimo" ciklo XIII-tasis paveikslas. Pagal visas aplinkybes jis turėtų būti sukurtas 1905 ar 1906 metais, supran-



Ešelonas buvo labai ilgas. Kiekviename vagone buvo jaunų, senų ir mažų, vyrų ir moterų. Kai kuriuose vagonuose buvo ir dar negimusių. Buvo suimtų pradėjusių gimdyti moterų. Jos gimdė vagone ir mirė drauge su savo kūdikiais.

tama, prieš sukuriant "Pasaulio sutvėrimo" minėtąją dalį. Vargu ar tai būtų šio ciklo variantai (čia nėra ciklui būdingos idėjos). Galbūt pačiam Čiurlioniui šis kiek anksčiau tapytas jo darbas pasirodė nesąs svarbus, ir neturėdamas po ranka tuščio popieriaus lapo (o gal neapsižiūrėjęs), kitą jo pusę panaudojo kuriamam ciklui. ("Literatūra ir menas")

PIRMASIS OPEROS SPEKTAKLIS LIETUVOJE ĮVYKO PRIEŠ 350 METŲ

Lietuvos valstybiniame - akademiniam operos ir baleto teatre paminėta 350-ties metų sukaktis nuo pirmojo operos spektaklio Lietuvoje.

Prieš tris su puse šimtmečio italų aktorių trupė Vilniaus žemutinės pilies rūmų

teatre pastatė nežinomo kompozitoriaus operą "Elenos pagrobimas". Libretas ir spektaklio aprašymas, išdėstyti dviejose nedidelėse knygose, išliko iki mūsų dienų. Vėliau pilies teatro scenoje buvo pastatytos dar dvi operos. Praslinkus 270 metų, Vilniuje nuskambėjo pirmą lietuvišką nacionalinę operą — Miko Petrausko "Birutė".

Pirmojo operos spektaklio 350-tųjų metinių proga įvyko koncertas, kuriame septynioliktojo - dvidešimtojo amžiaus klasikų ir mažiau žinomų kompozitorių kūrinius atliko Lietuvos liaudies artistai: N. Ambrazaitytė, V. Daunoras, E. Kaniava ir kt.

Teatro vestibulyje surengta paroda. Joje išstatyti pirmųjų operų leidiniai ir kita istorinė medžiaga, operos jubiliejui skirti tapybos darbai. ("Tiesa")

TEATRO MIESTELIS KAUNE

Gruodžio 1-ąją baigėsi Lietuvos architektų sąjungos Kauno skyriaus paskelbto Kauno dramos teatro ir filhamronijos pastatų urbanistinio projekto konkursas. Vienas įdomiausių pasiūlymų, pateiktų šiam konkursui, — pastatyti Kaune teatro miestelį. Jame turėtų būti dramos teatras, o taip pat 700 vietų kiemo teatras. Teatro aikštelėje įsikurtų teatro muziejus, knygynėlis, gėlių kioskas ir aktorių namai. Projekto autorių nuomone, tinkamiausia vieta tokiame meno miesteliui — Vilniaus gatvė.

Laisvės alėjos pradžioje tokį meno miestelį įsivaizduoja kito projekto autoriai. Jų nuomone, teatro pastatas turėtų būti šalia jau esančios Vitražo ir skulptūros bei naujai statomos Paveikslų galerijos. Dar vieno projekto autoriai Kauno dramos teatrą ir filharmoniją siūlo statyti prie Požėlos ir M. Gogolio gatvių. Dviem kultūrinės paskirties pastatais sujungtų senąją ir naująją miesto dalį.

Kuris projektas bus įgyvendintas? Atsakyti į šį klausimą pakviesti visi kauniečiai. ("Tiesa")

KASDIENINĖ DUONA

Žmonės reikalauja vis daugiau duonos ir pyrago gaminių iš aukščiausios rūšies miltų, o taip pat iš geriau sumaltų rugių. Politinio biuro buvo apsvarstyti ir priimti pasiūlymai gerinti duonos ir pyrago bei makaronų gaminių kokybę.

Duonos kepimo pramonė pradės kepti naujų rūšių duoną — kokybiškesnę, skanesnę, kvapesnę, ne taip greit žiedėjančią. Tam reikės priedų, kokybiškesnių rūšių miltų. Pavyzdžiui, kepant naujų rūšių duoną, antros rūšies miltai bus pakeisti pirmos rūšies miltais, kai kuriais atvejais pirmos rūšies miltai — dar aukštesnės kokybės miltais. Ekonomistai apskaičiavo, kad kiekvieno žmogaus, kuris pirs tiek naujų rūšių duonos, kiek jos sunaudoja dabar, išlaidos padidės viena kapeika per dieną. Be to, šias išlaidas kompensuos naujų rūšių duonos didesnė maistinė vertė, jos koloringumas. ("Tiesa")

VIEN KALBOMIS TRŪKUMŲ NEPAŠALINSI

Sugretinus pernykštės ir šiemetinės rajoninės konferencijos nutarimus, pasidarė aišku, kad kai kurie profsąjungos rajono komiteto bei pirminių organizacijų vadovai kartais pamiršta, kad tai, kas nutariama, reikia vykdyti.

Nepakankamai išnaudojamos galimybės darbo našumui kelti. Susirūpinimą kelia darbo laiko nuostoliai dėl sergamumo, kuris, beje, didėja. Skaičiuojant šimtui žmonių, šiemet per devynis mėnesius prarasta daugiau kaip po 500 darbo dienų. Dėl to kasdien į darbą šiemet neišėjo maždaug po 230 žmonių. Arba štai dėl girtavimo šiemet prarasta 700 darbo dienų. Žinoma, neliko nepasėti javai ar nenukaštos bulvės. Tačiau, trūkstant žmonių, vieni ar kiti darbai vėlavo, buvo atlikti paskubomis ir tai, be abejo, neigiamai atsiliepė į ūkinės veiklos rezultatus.

Žieminiamis kviečiams pakenkė žiema. Apie penktadalį Pasvalio rajono laukų dengė ledas, tose vietose javai išnyko. Lygiai pasvaliečiai, lygiai kiti žemdirbiai tuščius lopus mėgino pavasarį atsėti, bet sulopytas pasėlis niekad nebūna gražus. O miežiai? Po sėjos iki krūmijimosi jiems pritrūko vandens. Kalvų viršūnėse jie ilgai nesudugo, lygumose nesikrūmijo, augo retoki. Planuoto grūdų derliaus 28-29 centnerių iš hektaro nebuvo gauta. Daugelyje ūkių visiškai nepasisėkė užauginti gerą derlių pagal intensyvią technologiją.

Visiškai pasikeitė Lietuvoje dangus rugsėjo mėnesį. Lijo ir lijo, laukuose stovėjo kombainai, žemdirbiai laukė, kada galės prieiti prie likusio vasarojaus. Laukuose stovėjo sėjamosios. Tik žemdirbių atkaklumu javai nuimti, ne tiek daug liko neišėtų žiemkenčių.

Javai augo prasčiau, tačiau bulvės davė gerą derlių. Iki vėlumos želė ganyklos.

Vasaros Lietuvos klimato zonoje beveik visos tokios: nuolat lietus trukdo darbus. Kartais sausros sulauko augimą, kartais per šalta, kartais per maža saulės. Viena vasara gera dobilams, kita — javams. Taip ir slenka Lietuvos vasaros, kaip ant svarstyklių.

Lietuvis žemdirbys su savo klimato įvairove, jo netikėtumais yra apsipratęs. Bet Lietuvos komunistų partija XIX-tame suvažiamime šaukė, kad trys derliai per dvejus metus! Žemdirbiai turi intensyviai auginti javus, gauti gerokai didesnę grūdų derlių! Pastebimai suintensyvinti žemės ūkio gamybą. KUR LOGIKA? ("Tiesa")

MAŽAS DANGTELIS...

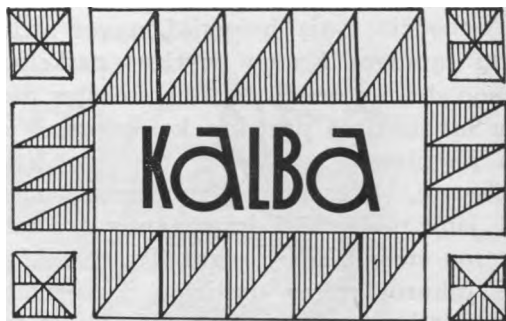
"Tiesoje" inžinierius iš Lentvario Kęstutis Petkūnas rašo: "Sodų gėrybės žūsta ne todėl, kad nežinome ar nemokame jų panaudoti, o todėl, kad stokojame tam skirtų priemonių. Trūksta ne tik modernių našių vaisių surinkimo ir perdirbimo mašinų, bet ir buitinės technikos, paprasčiausių dangtelių stiklainiams".

LIETUVOS ŽIRGAI

Vienu metu atrodė, kad arklių laikai Lietuvoje negrižtamai praėjo. Tačiau dabar jau visai aišku, kad ir šiame technikos, mašinų ir visokiausių mechanizmų amžiuje arklys surado savo vietą. Jis yra reikalingas ir labai naudingas. Ligi šiol nebuvo atvejo, kad pabjurusiu keliu daugelį kliūčių greičiau įveiktų kas nors kitas, o ne arklys.

Technikos amžiaus žmogus pasiilgsta arklio. Prie Šventosios, netoli Anykščių, tarp vaizdingų šilų įsikūręs "Arklio" muziejus sutraukia tūkstančius lankytojų. (Apie tai šiame skyriuje jau buvo rašyta). Vasarą per šventę, pavadinta "Bėk bėk, žirgeli!", suvažiuoja arklių mylėtojai iš toliausių Lietuvos kampelių.

Be paprastų darbininkų arklių, Lietuvoje auginama sportinių žirgų. Iš vienų kitų tarptautinių varžybų parsiveža medalius ir Lietuvos raiteliai. Pastaruoju metu ypač pasižymėjo dvi vilnietės jojikės — Rūta Sidabraitė ir Daina Gužaitė. Jos dažnai matomos per varžybas ir šventes. Kai suskamba muzika, jų žirgai ima šokti. Šoka, grakščiai kilnodami kojas, sutartinai sukdamiesi į vieną ar į kitą pusę. Šios dvi vilnietės rodo išjodinėjimą — žirginio sporto viršūnę, kruopštumo, kantrybės ir ilgų treniruočių vaisių.



Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

NETEKOME ŽYMAUS LITUANISTO

Tokia antraštė buvo paskelbta žinia irame šių metų "Literatūros ir meno" numeryje. 1986 m. gruodžio mėn. 26 d. Vilniuje mirė prof. Jonas Kabelka, kalbininkas, vertėjas, pedagogas, žymiausias lietuvių latvistas. Gimęs 1914 m. Marijampolės apskrityje, 1934 m. baigė Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją ir studijavo lietuvių kalbą bei literatūrą Kauno universitete. 1937-1939 m. tęsė baltistikos studijas Berlyne (pas J. Gerulį), o 1939-1941 m. Rygos universitete (pas J. Endzelyną). 1944-1946 m. mokytojavo Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. Nuo 1950 m. iki pat savo mirties jis dėstė Vilniaus universitete.

"Literatūra ir menas" taip apibūdina vėlionį: "J. Kabelka buvo didelės erudicijos kalbininkas, garsų savo metų lietuvių, vokiečių, latvių baltistų mokinytis. Ypač su pagarba ir dėkingumu jis visada atsiliepdavo apie latvių baltistą Janį Endzelyną. Lietuvių kalbotyrą J. Kabelka praturtino reikšmingu tyrinėjimu 'Kristijono Donelaičio raštų leksika' (1964). Tai pirmas tokio pobūdžio veikalas apie atskiros mūsų grožinės literatūros kūrėjo kalbą. Jis paskelbė taip pat daug vertingų straipsnių baltų kalbų istori-

Šiandieninėje Lietuvoje, sakoma, yra apie 79 tūkstančiai arklių. Numatoma, kad arklių skaičius Lietuvoje gausės. Seniausia Lietuvos arklių veislė yra žemaitukai. Tai ištvermingi, darbštūs, nepaprastai patvarūs lietuvių bičiuliai. ("Kraštotyra")

rijos, lietuvių kalbos kultūros klausimais. Pirmuosius savo tyrinėjimus J. Kabelka, dar studentas, išspausdino Kauno universiteto humanitarinių mokslų fakulteto periodiniame leidinyje "Archivum Philologicum"... 1975 m. jis išleido aukštosios mokykloms skirtą vadovėlį: "Latvių kalba", o 1977 m. drauge su savo buvusiu mokiniu Jonu Balkevičium — pirmąjį lietuvių leksikologijos istorijoje — "Latvių-lietuvių kalbų žodyną". Jis yra ir pirmojo lietuvių kalba parašyto "Baltų filologijos įvado" (1982) autorius.

J. Kabelka buvo ne tik kalbininkas tyrinėtojas — mes visada jį prisiminsime ir kaip subtilų tiek rašyto, tiek gyvo žodžio meistrą. Nemaža savo gyvenimo metų jis paskyrė grožinės literatūros vertimui. Ypač minėtinos latvių literatūros klasikų Andrejaus Upyčio ir Vilio Lacio išverstos knygos".

Jonas Kabelka, 1984 m. švęsdamas 70-ąsias savo gimimo metines, paskelbė "Kultūros baruose" straipsnį, pavadintą "Apie kalbos kultūros mokytojus ir mokinius", iš kurio čia perspausdinsime keletą jo originalių minčių.

Red.

Nors ir neabejoju, kad gausiu barti, vis dėlto neiškenčiu, kaip tas vilkas nestaugęs, nepareiškęs vienos kitos padrikos ir itin subjektyvios minties apie pas mus labai intensyviai dirbamą kalbos kultūros darbą. Subjektyvumas, aišku, nėra geras daiktas, bet, kaip rašo J. Klimavičius ("Mūsų kalba", 1984, Nr. 3, p. 25-30), jo, pirma, negalima visu šimtu procentų išvengti, ir, antra, "...abejingumas lemia subjektyvumą".

Abejingumas iš tiesų yra didelė klaidybė, ir jis lemia ne tik ir ne tiek subjektyvumą, bet ir mažaraštingumą, nemokąsystę, kalbos nevalyvumą bei kitas jos negeroves. O šių dalykų, reikia garbingai prisipažinti, pas mus vis dar, deja, yra gerokai per daug. Ir liūdniausia, kad taip yra tais laikais, kai lietuvių kalbos mokslas yra itin suklestėjęs ir pasiekęs pasaulinį lygį, kai, atrodo, visuomenės domėjimasis tuo mokslu yra taip pat labai išaugęs — tai lyg ir rodytų tas faktas, kad mūsų kalbininkų darbai labai



Prof. Jonas Kabelka su savo klasės draugu "Laiškų lietuviams" redaktorium Vilniuje 1985 m.

dažnai, vos pasirodę, iš knygynų tiesiog grobstyle išgrobstomi. Tai viena. Kita — niekadose Lietuvoje nebuvo tiek daug didžiai kvalifikuotų lietuvių kalbos specialistų, niekadose neišėjo tiek daug specialiai kalbos kultūrai skirtų leidinių, niekadose periodinė spauda neskyrė tiek daug vietos įvairiems kalbininkų patarimams bei taisymams. O kur dar kassavaitinės radijo ir televizijos kalbos valandėlės!

Taigi dirbamas didžiulis kalbos kultūros darbas, ir, reikia pabrėžti, visas šis darbas nėra vien balsas, šaukiantis tyruose, — šiandien įvairiausių lietuviškų leidinių kalba yra nepalyginti geresnė už tokių pat leidinių kalbą prieš keliasdešimt metų.

Ir vis dėlto... Ir vis dėlto nereikia per daug vargti gausiuose mūsų leidiniuose su žiburiu ieškant įvairių kalbos negerovių pavyzdžių. Užtenka perversti keletą "Mūsų kalbos" bei "Kalbos kultūros" numerių, ir tų pavyzdžių rasime čia pateiktų pakankamai. Net rašybos, skyrybos ir gramatikos klaidų!..

Kaip minėta, mūsų mokytojai, t.y. kalbininkai, deda tikrai labai daug pastangų, siekdami, kad mokinyms, t.y. visuomenė, stropiau mokytųsi tiek rašytinės, tiek sakytinės bendrinės kalbos. Tačiau rezultatai, kaip matome, nėra labai džiuginantys. Už tai ta visuomenė nuolat barama, kaltinama abejingumu, nerūpestingumu, ir t.t. Man atrodo, prastas yra tas pedagogas, kuris blogai besimokantį mokinį tik bara ir baudžia, visai nesirūpindamas sužinoti, kodėl jis blogai mokosi. Gal nenormalios sąlygos jo namuose, gal jis koks ligotas, gal paprasčiausiai yra visai negabus ir t.t. Juk būna ir taip, kad mokinyms labai daug dirba, o rezultatai menki. Tik paaiškėjus, kad turima reikalo su tinginiu, galima pradėti ir apibarti. Ar ne laikas būtų pamėginti surasti bent dalį to visuomenės abejingumo kalba priežasčių. Juk ir medikai, rodos, negali pagydyti ligos, nežinodami, kas ją sukėlė...

Ryšium su tuo, įdomu būtų patyrinti ir tokį dalyką: kodėl vienas kalbininkų rekomendacijas visuomenė priima gana greitai, o kitų nepaiso ištisus dešimtmečius? Kodėl, pvz., J. Jablonskio *degtukas, pieštukas, teismas* iš karto išstūmė *zapalkas* bei *sierčikus, alavėlį, sūdą*, o to paties Jablonskio varyti *apsivesti, lygsvara, skaitlingas* ir kai kurie kiti ir šiandien, nors iš visų pusių badomi pirštais, ramiausiai tebegyvena tiek knygų, tiek periodinės spaudos puslapiuose. Arba vėlesniųjų kalbininkų teikiami naujadarai *rankinukas, staigmena* iš karto išgrūdo *ridikiulį* bei *siurprizą*, o toks tų pačių kalbininkų siūlomas gyvas žmonių žodis *paplūdimys* niekaip nepajėgė nukonkuruoti sveltimbės *pliažas*. Iš naujesniųjų laikų: visuomenė labai greitai priėmė naujadarus *pirmūnas, spartuolis, išpuolis, kolūkis*, o niekaip nenori atsisakyti, pvz., kad ir *maikės* bei *tašės*, kurios tebeklesti, bent jau buitinėje kalboje.

Neretai kalbininkų rašiniuose būna kaltinama mokykla, ypač už rašybos, skyrybos ir gramatikos neišmokymą. Taip, šių visų dalykų turi būti išmokstama mokykloje, o kas jų neišmoksta, tas turėtų negauti brandos atestato. Tačiau reikia turėti galvoje,

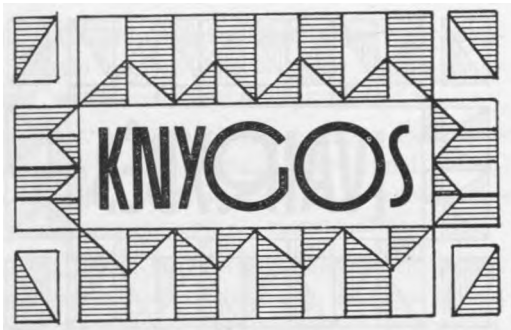
kad šalia išmokimo dar yra ir užmiršimas, tai viena, ir, antra, jeigu jau mes kalbos kultūros darbuotojus pradėjome vadinti mokytojais, o visuomenę mokiniais, tai kas nors, o pirmiausia mokyklų bendrąja šio žodžio reikšme mokytojai, gali irgi pakaltinti kalbos kultūros "mokyklą" neišmokymu. Galgi ne pro šalį būtų bent viena akimi žvilgtelėti ir į šią "mokyklą"...

Didelė bėda yra ta, kad, kaip jau buvo teisingai rašyta spaudoje, dar per dažnai kalbos kultūros darbuotojų praktiniai reikalavimai skiriasi nuo jų teorinių teiginių. Pavyzdžiui, kas iš to, kad teorijoje teigiama, jog viena iš esminių normos ypatybių yra jos stabilumas, tiesa, priduriant, kad tas stabilumas turi būti "lankstus", vadinasi, reikalui esant, normas galima ir pakeisti (A. Pupkis. Kalbos kultūros pagrindai. — V., 1980, p. 23-24). Visa tai labai teisinga ir gražu. Bet kai tos normos kaitaliojamos per dažnai ir tik dėl vieno ar kito ambicingo asmens užgaidų, tai rezultatai būna labai liūdni. Juk, pvz., šiuo metu irgi jaučiamas mažiausiai dviejų tuščių ambicijų susidūrimas, ir iš to atsiranda *humoras* ir *jumoras*, *Sirvydas* ir *Širvydas*, *bendrinė kalba* ir *literatūrinė kalba*. .. Kam reikalingas ir naudingas toks, "moksliškai" sakant, "variantiškumas"? Normas kaitalioti galima, bet reikėtų tai daryti tik viską gerai ištyrus ir apsvarsčius, arba, kaip rašo A. Piročkinas ("Literatūra ir menas", 1982, Nr. 29), septynis kartus pamatavus. Aš tai ypač pabrėžiu todėl, kad savo gyvenime, priverstas būti neabejingu kalbos dalykams, tų visokių kaitaliojimų pergyvenau tikrai per daug ir dėl to taip ir nesugebėjau padoriai išmokyti lietuvių kalbos, už ką buvau ir sutinku būti visai teisingai kritikuojamas.

Tai, žinoma, nereiškia, kad mokytis nereikia. Kalbos mokomės visą gyvenimą. Šiais savo samprotavimais visų pirma norėčiau pasakyti, kad ir kalbos kultūros mokytojams jau laikas pasimokyti, kaip, ko ir ką mokyti.

Kalba yra didžiausia lietuviškumo žymė.

Marija Pečkauskaitė



NAUJI LEIDINIAI

Bronius Kviklys. LIETUVOS BAŽNYČIOS. V tomas. Vilniaus arkivyskupija. II dalis. Vilniaus provincijos bažnyčios. Architektūriniai tekstai: Jurgis Gimbutas. Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629. Chicago, 1986. Spaudė M. Morkūno spaustuvė.

Redakcija: Jonas Dainauskas, Bronius Kviklys, T. dr. Anicetas Tamošaitis, S.J., Povilas Vaičekas. Redakcijos artimi talkininkai: Nijolė Gražulienė, Veronika Kulbokienė, kun. dr. Viktoras Rimšelis, M.I.C. Redakcijos fotografai: Juozas Mažeika, Jonas Tamulaitis, Pranas Gasparonis. Žemėlapis: Vitalius Matulaitis. Korektorius: Vladas Civinskas. Tekstą "Draugo" spaustuvėje rinko Ona Gintautienė. Tiražas 1500 egzempliorių.

Veikalas skiriamas Lietuvos krikšto atnaujinimo ir Vilniaus vyskupijos įsteigimo 600 metų (1387-1987) sukaččiai paminėti. Didelis formatas, kieti viršeliai, daug iliustracijų, 592 psl., kaina nepažymėta.

Stasys Šalkauskis. RINKTINIAI RAŠTAI. I tomas. Filosofinės studijos. Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademija Romoje 1986 m. Redagavo dr. Juozas Girnius. Spaustuvės išlaidas apmokėjo prof. dr. Kazys Alminas, truputėliu prisidėjęs Lietuvių Fondui. Didelis formatas, 690 psl., kaina nepažymėta.

Antanas Vaičiulaitis. VIDURNAKTIS PRIE ŠEIMENOS. Novelės ir apsakymai.

Išleido "Ateities" literatūros fondas Čikagoje 1986 m. Viršelis Jono Kuprio. Spausdino "Draugo" spaustuvė. 132 psl., kaina 7 dol. Pavieniai pirkėjai ir knygų platintojai knygą gali užsisakyti, rašydami leidyklai: "Ateities" literatūros fondas, 10000 S. Bell Ave., Chicago, IL 60643.

Skaitytojas šioje naujoje A. Vaičiulaičio knygoje ras ne vien tik visai realią šių dienų, bet ir pasakišką bei legendinę praeities Lietuvą. Penkiolikoje novelių ir apsakymų visa tai pinasi į tokią įvairovę ir stilistinę vienybę, kuria pasižymi klasikinio lygio raštai. Tolimi šimtmečiai, nepriklausomybės dienos ir trėmimų tragika, žmogus ir peizažas čia nėra vien tik literatūrinis ekranas, bet pats gyvenimas, kuris skaitytoją pagau-na ir nešasi su savimi.

Vytautas Kavolis. SĄMONINGUMO TRAJEKTORIJOS. Lietuvių kultūros modernėjimo aspektai. Aplankas Vytauto O. Virkau. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1986 m. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Kieti viršeliai, 240 psl., kaina 10 dol. Leidyklos adresas: 7338 S. Sacramento Avė., Chicago, IL 60629.

Medžiaga suskirstyta į tris dalis: I. Moralinė istorija (Trys tradicijos ir rėmų skilimas. Lietuvių moralinės vaizduotės evoliucija: iki pirmojo pasaulinio karo. Lietuvių moralinės vaizduotės evoliucija: nepriklausomybė ir išeivija. Ištikimybė ir žodžio ieškojimas). II. Politinės trajektorijos (Trys pavasariai lietuvių sąmoningumo istorijoje. Keturi šimtai keturiasdešimt transcendencijos metų. Ideologija ir jausmas istorijos veidrodžiuose. Pasaulio srautas ir sąmonės archeologija). III. Alternatyvos (Nepriklausomas žmogus lietuvių istorijoje).

Knygos gale pridėta pastabos, bibliografija ir vardynas.

Marija Tūbelytė-Kuhlmanienė. ĮSIBROVĖLE. Novelės. Viršelis — autorės. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1986 m. Spaudė "Draugo" spaustuvė. 171 psl., kaina 7,50 dol.

Juozas Almis Jūragis. ŽEME, BŪK MANO MOTINA. Lyrika 1933—1939- 80 psl., kaina nepažymėta.

LITUANUS. Vol. 32, No. 4. Šį numerį redagavo Antanas V. Dundzila. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 2-3 (64-65). Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis, 894 East 223rd St., Euclid, OH 44123. Administracija: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Leidžia Popiežiaus Leono XIII literatūrinis fondas. Viršelį piešė Paulius Jurkus. Šio nr. kaina 6 dol.

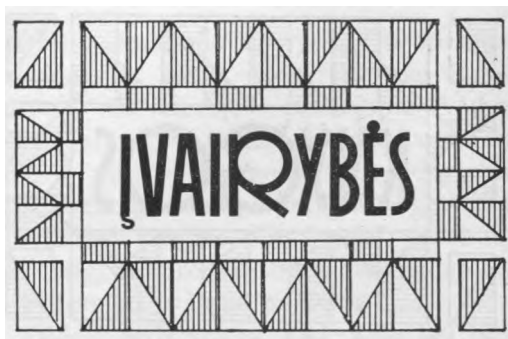
1987 M. KALENDORIUS. Paruošė St. Prakapas. Išleido Prisikėlimo parapijos ekonominė sekcija Toronte. Tiražas 3000 egz. 204 psl., kaina nepažymėta. Kalendoriuje yra daug visokių įvairių ir juokų. Jis įdomus, bet būtų dar įdomesnis, jei kas nors būtų ištaisęs gramatikos klaidas.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 1(109). Leidžiamas 4 kartus per mokslo metus. Spaudai paruošia mokytoja Danutė Bindokienė.

METMENYS. Nr. 52. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administracija: Marija Paškevičienė, 3308 W. 62nd Place, Chicago, IL 60629. Leidžiami du kartus per metus. Metinė prenumerata — 10 dol. Šio numerio kaina — 5 dol.

Į LAISVĘ. Nr. 98(135). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Redakcija: J. Baužys, 7225 W. Higgins Avė., Chicago, IL 60656. Administracija: J. Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai tris kartus per metus.

NAUJOJI VILTIS. Nr. 19. Politikos ir kultūros žurnalas. Leidžia Korporacija "Neo-Lithuania" ir Amerikos lietuvių tautinė sąjunga. Administracija: Br. Kasakaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, IL 60629. Šio nr. kaina — 5 dol.



DIDIEJI APIE DIDŽIUOSIUS

Mūsų dainininkai ir dainininkės arba kitų sričių meno mėgėjai labai jaudinasi ir pyksta, jeigu kas nors juos pakritikuoja, bet štai pažiūrėkime, kaip kartais didžiausius pasaulio muzikus kritikuodavo kiti tokie pat dideli muzikai.

I. STRAVINSKIS: Vivaldį pernelyg perversinom — nuobodus žmogus, daugelį kartų naudojęs vieną ir tą pačią formą.

H. BERLIOZAS: Kai skaidri, rami harmonija svajingai mus užliūliuoja, mes sakome — tai panašu į burtus. Betgi šie burtai gimsta iš pačios harmonijos ir neturi nieko bendra su tariamu kompozitoriaus genialumu (jeigu tie muzikai, kurie savo gyvenimą, kaip rodo Palestrinos kūryba, praleido, durstydami akordą prie akordo, iš viso verti kompozitoriaus vardo). . . Gal Palestrina turėjo skonį ir neblogai mokėjo savo amatą, bet kad jis būtų buvęs genijus? Nejuokaukime!

C. A. DEBIUSI. Aš Neapkenčiu Mocarto koncertų (fortepijonui su orkestru), bet vis dėlto ne taip labai, kaip Bethovenas.

R. VAGNERIS: Bethovenas dažniausiai palieka įspūdį žmogaus, kuris nori mums kažką pasakyti, deja, negali to aiškiai išreikšti.

A. HONEGERAS: O kaip jūs galite iškėsti ir dar gėrėtis, kai dešimtą kartą groja vieną ir tą pačią Bethoveno simfoniją arba vis tas pačias Šopeno mazurkas?

F. ŠOPENAS: Bethovenas savąjį gedulo maršą galėjo parašyti, suskaudęs pilvui.

R. VAGNERIS: Visas pasaulis sveikino Rosinį už jo melodijas — jis vykusiai iš jų sukūrė ypatingą meną. . . Savo charakteriu Rosinio melodijos smulkios ir nenuoširdžios, jos neperteikia melodijos esmės.

R. ŠUMANAS: Išklausiau tik du veiksmus (Donicečio "Favoritės"). Muzika lėlių teatrui.

G. MALERIS: Šiandien peržiūrėjau visą kamerinę Šuberto muziką. Joje iš tuzino kūrinių ir labiausiai norėdamas terasi keturis gerus.

I. STRAVINSKIS: Šubertas permelyg noriai nauodoja minorą ir piktnaudžiauja juo: grynai harmoninis fortepijono vaidmuo (dainose) su nuolatos arpdžuotu akompanimentu — monotoniškas.

P. ČAIKOVSKIS: Berliozo talente yra kažkas liguistai keista, kas paraližuoja jo muzikos poveikį klausytojui. Jo koncepcija visados gili ir poetiška, bet įkūnijimas kenčia dėl bejėgiško muzikinio išradimo. Jo melodijos — kampuotos, nenugludintos ir negražios; harmonija — kieta ir nerangi; moduliacijos nenuoseklios ir permelyg dažnos.

R. ŠUMANAS: (Šopeno) gedulo marše yra net kažkas atstumiančio; koks nors Adagio, pavyzdžiui, parašytas Des-dur tonacija, vietoje šio maršo paliktų nepalyginamai geresnį įspūdį. Tai, ką jūs girdite po to ir kas pavadinta finalu, greičiau mistifikacija nei muzika. Vis dėlto reikia pripažinti, kad ir šioje bedžiaugsmėje, neturinčioje melodijos dalyje mes jaučiame dvelksmą savotiškos baisios dvasios, pasirengusios sugniuždyti visa, kas jai priešinas. Klusniai, it sukaustytas, klausaisi iki galo; bet pagyrimas sustingsta ant lūpų — nes tai ne muzika.

N. RIMSKIS-KORSAKOVAS: Vagneris pamiršo kuklumą ir discipliną. Dėl jo perdėtos prabangos ir švaistymosi kaitos ir priešybių priemonės pasidarė neveiksmingos. Jis bet kuria kaina siekia rafinuotos išraiškos, todėl muzikos aistra ir prašmatnumas praranda efektyvumą.

P. ČAIKOVSKIS: Savo karjeros saulėlydyje, kai įkvėpimo versmė jau smarkiai nuseko, Verdis pagaliau apsigalvojo ir pasuko nuo savo kūrybinės manieros į naują kelią, atitraukusį jį nuo italų kompozitoriams įprastų įgūdžių, į kelią — kur jūs manytumėt? Prie Vagnerio. Šis posūkis. . . ryškiausiai atsiskleidė naujaisioje Verdžio operoje „Aida“. . . Labai atidžiai peržiūrėjau naują Verdžio operą ir su liūdesiu pagalvojau, kokią pragaištingą įtaką jam padarė italų publikos, kuriai jis rašė savo operas, estetinis nereiklumas... Šalia didžiulės technikos pažangos ir vagneriškų metodų „Aidoje“ ištisai jaučiamas melodinio išradimo nuosmukis.

R. VAGNERIS: Guno — egzaltuotas, dažnai susijaudinantis artistas. . . Saldus melodistas, jis nepasižymi nei gilumu, nei užmoju. Kalbant apie (operos „Faustas“) muziką, reikia pasakyti, kad ji vien išorinis sentimentalumas... paviršutiniška... pabarstyta ryžių pudra, ypač toje lėkštoje arijoje su perlais: „Ak, man juokai žiūrėti į save!“

J. BRAMSAS: Kalbant apie Bruknerį, reikia kalbėti ne apie kūrinius, bet apie apgaulę, kuri po metų kitų išaiškės.

P. ČAIKOVSKIS: Bramsas — vienas tų vidutinių kompozitorių, kurių taip turtinga vokiečių mokykla. Jis rašo sklandžiai, mitriai ir švariai, tačiau jo kompozicijoms stinga savito talento. . . Jis prikaišiojo į savo kūrinius be galo daug tuščių, nykių besaikiškumų, kurie seniai visiems įkyrėjo. Nepaisant viso meistriškumo, siekių kilnumo ir rimybės, vargu ar Bramsas įnešė į vokiečių muzikos lobyną ką amžina ir vertinga.

I. STRAVINSKIS: „Pikų damai“ galėtų būti keliama byla dėl plagiato — sulyginkite Lizos ariją iš 2-ojo paveikslo ir Lizos bei Germano duetą iš 6-ojo su būrimo scena iš „Karmen“, o taipogi chorus „Vasaros sode“ su pirmąja „Karmen“ scena. Bet ieškovas būtų pavergtas Čaikovskio skonio, net pripažinus jį vagimi.

(Iš Edmundo Baltrimo parinktos ir išverstos medžiagos, spausdintos „Literatūroje ir mene“ 1987 m., Nr. 1, p. 11).

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Niujorko arkivyskupas kardinolas John O'Connor, kuris savo arkivyskupijoje turi 2.427 kunigus, nusprendė su jais praleisti daugiau laiko: vieną dieną per savaitę priiminės tik kunigus. Jie galės pas jį ateiti kada tik nori.

■ Europos parlamento pirmininkas yra prancūzas Pierre Pflimlin, krikščionis demokratas. Politinės komisijos pirmininku išrinktas R. Formigoni, italas, irgi krikščionis demokratas.

■ Pasaulyje yra 855 milijonai katalikų. Daugiausia Brazilijoje — 118 mil., Meksikoje — 73 mil., Italijoje — 55 mil., JAV-se — 52 mil., Prancūzijoje — 44 mil.

■ Škotijos katalikų vyskupas Thompson dalyvavo krikščioniškųjų Bažnyčių tarybos delegacijoje, kuri praeitą vasarą lankėsi Sovietų Sąjungoje. Jis norėjo aplankyti ir Lietuvą. Jam buvo leista nuvykti į Rygą, bet vykti į Lietuvą nebuvo leista. Kaip skelbia škotų katalikų laikraštis „Observer“, vyskupą sujudino Leningrade po pamaldų gauta lelijų puokštė, perjuosta kaspinu, kuriame buvo įrašyta: „Lietuva — Marijos žemė. Mes visad jus mylime ir esame su jumis“. Puokštę įteikė viena moteris.

■ Vakarų Vokietijos katalikų labdaros organizacija „Adveniat“ per 25 metus yra surinkusi dau-

giau kaip vieną bilijoną dolerių pagalbai Lotynų Amerikos kraštams. Rinkliava vykdoma kasmet Kalėdų metu.

■ Nuo baisiosios AIDS ligos neturima vaistų. Tokių ligonių nelabai nori priimti ligoninės ir jų vengia net artimieji, tačiau Motinos Teresės įsteigto vienuolyno — Meilės misininkų — seserys yra jau nuo 1985 m. įsteigusios prieglaudą tokiems ligoninīs Jungtinės Valstijose, Niujorko Greenwich Village rajone.

■ Specialia premija apdovanota vienuolė seselė Rosalie Bertell, kuri tyrinėja atominės energijos pavojus. Ji yra epidemiologe, Tarptautinio instituto direktorė rūpintis visuomenės sveikata. Ji darbuoja si Toronte, Kanadoje.

■ Vengrijoje pirmą kartą per 35 metus vyriausybė davė leidimą steigti naują vienuoliją — Vengrijos Dievo Motinos seselių vardu. Jos narės dirbs su invalidais, seneliais, ligoniais, o taip pat dalyvaus dvasinio ugdymo programose. Naujos vienuolijos statutai buvo patvirtinti apaštališkojo administratoriams, o taip pat ir religinių reikalų tvarkytojo Imre Miklos. Dvasinė vyriausybė tuo džiaugiasi. Vienuolija dabar galės priiminėti naujas nares. Tik bijomasi, kad Vengrijos vyriausybė per daug nesiikišų į vienuolijos darbą.

■ Į lietuvių pranciškonų vienuolyną JAV-se praeitis metais įstojo 9 kandidatai. Vienas jų — Portlando vyskupijos kunigas R. Raymundas Lauson, o kitas — diakonas iš Norwich, CT vyskupijos.

■ JAV-se 1985 m. 23% vaikų, jaunesnių kaip 18 m., gyvena tik vieno iš tėvų globoje. Devyni iš dešimties buvo motinos globoje. Tais 1985 m. 54% juodųjų vaikų gyvena tik su vienu iš tėvų, 29% Lotynų Amerikos kilmės vaikų gyvena tik su vienu iš tėvų, o iš baltųjų — 18% vaikų gyvena tik su vienu iš tėvų.

■ Čikagoje teismas nusprendė, kad protestuojantieji prieš negimusį žudymą turi teisę piketuoti prie abortus darančio gydytojo namų. Federalinio teismo sprendimu — tai negali būti uždrausta.

□ Guamo saloje aklas prel. Oscar L. Calvo buvo apdovanotas aukštu Japonijos ordinu už tai, kad, nežiūrint susilaukto pasipriešinimo, įstengė pastatyti paminklą toje saloje žuvusiems II pasauliniame kare japonams. Paminklas vaizduoja maldai į dangų iškeltas rankas. Tą paminklą lanko daugelis ten žuvusių Japonijos karių artimų giminių.

■ Italijoje socialistai įsteigė naują knygų leidyklą. Steigėjas yra Franco Zagato, venecijietis. Vienu pirmųjų jo leidinių buvo Karolio Wojtylos, dabartinio popiežiaus Jono Pauliaus II, poezijos antologija.

■ Kanados vyskupų konferencijos delegacija pirmą kartą po Castro įsigalėjimo aplankė Kubą, kur turėjo pasikalbėjimus su Kubos vyskupų konferencijos atstovais ir su ten dirbančiais misininkais.

□ Popiežius Jonas Paulius II rugsėjo 10-18 d. lankysis JAV-se. Popiežius susitiks ir su kitų religijų vadais bei dalyvaus ekumeninėse pamaldose Columbia mieste, S.C. Numatoma, kad Miami mieste susitiks ir kartu melsis su žydų bendruomenės vadovais. Los Angeles mieste, Japonų kultūros centro patalpose, susitiks su nekrikščioniškų religijų vadais. Čia bus musulmonų, žydų, budistų ir hindų religijų atstovai.

■ Aklieji ar kiti, turintieji sunkumų su regėjimu, gali gauti nemokamai juosteles su įkalbėtais Šv. Rašto tekstais. Jų yra paruoštų 25-mis kalbomis. Prašant reikia atsiųsti pažymėjimą, kad turima sunkumų su regėjimu. Norint gauti tų kasečių, kreiptis adresu: Bible Alliance, Inc. P.O. Box 1549, Bradenton, FL 33506. Juoz. Pr.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA

Šių metų ekskursija bus nuo birželio 11 iki liepos 2 dienos. Alitalia lėktuvu pasieksime Milaną, o iš ten autobusu važiuosime į Vieną (Austriją), vienai dienai sustodami Venecijoje. Iš Vienos autobusu važiuosime į Vengrijos sostinę Budapeštą. Iš Budapešto važiuosime į Jugoslaviją, aplankydami Zagreb, Split, garsiąją Marijos pasirodymo vietą Medjugorje ir gražųjį pajūrio kurortinį miestą Dubrovnik. Iš Jugoslavijos laivu persikelsime į Italiją, pernakvosime Bari mieste ir kitą rytą važiuosime į Neapolį, kur aplankysime Pompėją. Pagaliau atvyksime į Romą, kur išbusime visą savaitę, dalyvaudami Lietuvos krikščionybės jubiliejaus ir arkiv. Jurgio Matulaičio beatifikacijos iškilmėse. Ši ekskursija (kelionė lėktuvu, laivu, autobusu, viešbučiais ir maistas du kartus per dieną), dabartiniu apskaičiavimu, kainuos 2395 dol. Žinoma, jei doleris nukris, tai kainos gali šiek tiek pasikeisti.

Kas nori daugiau informacijų, parašykite. Atsiųsime brošiūrą su smulkesniu maršruto aprašymu. Prašome jau dabar registruotis šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Konkursas baigiasi kovo 1 dieną. Premijoms yra 1500 dol. Vertinimo komisija tuoj pradės skaityti atsiųstus straipsnius. Plačiau apie konkursą yra parašyta praėjusiuose “Laiškų lietuviams” numeriuose.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS” rėmėjams

250 dol. aukojo G. Kijauskas, S.J.

90 dol. aukojo A. ir S. Domeikos.

30 dol. aukojo O. Vilėniskienė.

25 dol. aukojo A. Šležas.

Po 20 dol. aukojo: Vytauto Didžiojo Šaulių rinktinė, kun. J. Pavalkis, J. Butikas, V. Petkienė, B. Žemaitienė, A. Josiukienė.

Po 15 dol. aukojo: I. Jasys, A. Šležienė, M. Vygantas, A. Sutkuvienė, kun. P. Ragažinskas, B. Jankauskas, S. Jagėlienė, J. Jodelė, J. Skrinska.

Po 12 dol. aukojo: B. Sadauskienė, J. Želvys.

Po 10 dol. aukojo: S. Žilevičius, A. Gauronskas, A. Barkauskienė, M. Ambrozaitienė, A. Kaspariūnas, S. Kasnickas, P. Dirda, Z. Didžbalis, M. Tarvydienė, J. Adomaitis, M. Venckus, G. Gražienė, N. Norris, L. Šimaitis, J. Daunoras, A. Pužauskas, V. Dalinda, O. Jagėla, S. Juškus, L. Kupcikevičius, T. Varanka, H. Stasas, kun. J. Kluonius, V. Skabeikis, J. Janušauskas, A. Lesevičius, J. Miečius, R. Mikelevičius, A. Valavičius, S. Damašienė, A. Šenbergienė, kun. I. Urbonas, S. Pusvaškis, I. Kyras, M. Vilutis, M. Kušlikienė, P. Pajaujis, G. Kaufmanas, Z. Venclauskienė, M. Krasauskas, kun. P. Katauskas, J. Siaurusaitis, A. Milmantienė, L. Griniūtė, N. Kaveckienė, P. Balčiūnas, A. Radžius, A. Masionis, J. Klimaitienė, P. Prankienė, T. Radzienė, S. Vaišvila, E. Jasaitienė, G. Stančius, E. Kvedaras, J. Skladaitis, O. Kuliešienė, V. Sinkus, S. Nutautas, S. Plėnys, P. Mikalauskas, G. Reškevičius, prel. L. Peck, V. Šoliūnas, B. Kronienė, L. Zurlis.

Po 7 dol. aukojo: M. Kasniūnas, E. Vaitkūnas.

Po 5 dol. aukojo: I. Kairytė, L. Kybartienė, R. Pranckienė, kun. K. Trimakas, O. Literiskienė, B. Konauka, E. Situtienė, E. Diminskienė, V. Milavickienė, A. Nelsas, L. Krajauskas, S. Riekutė, J. Budreika, V. Gudaitis, L. Zurlis, A. Venclovas, J. Puteris, M. Ostarauskas, V. Laniauskas, O. Damienė, J. Gramas, K. Lietuvninkas, J. Vaičeliūnas, A. Juodvalkis, J. Vaineikis, G. Dambras, V. Gailiūnas, V. Kežinaitis, E. Šlekys, A. Garkūnas, O. Girmienė, J. Briedis, M. Kapačinskas, B. Kasakaitis, D. Korzonas, J. Latvys, S. Slipavičius, A. Lauraitis, L. Vensauskienė, A. Paulius, P. Lukoševičius, P. Augaitis, A. Stonkus, S. Brazionis, A. Jokūbaitienė, A. Malinauskas, B. Podienė, M. Prancevičius, E. Susmarienė, F. Valaitis, T. Zailskienė, Z. Grybinas, I. Smieliauskienė, O. Karosienė, A. Lipčius, J. Mikaila, V. Urbonas, B. Jakniūnienė, J. Laucius, J. Radas, A. Tumosa, K. Mileris, P. Gluosnys, S. Paketuras, J. Aglinskas, B. Balyš, J. Gaigalas, P. Sošienė, S. Strokienė, K. Račiūnas, M. Jasaitis, V. Garbenis, K. Puskunigis, J. Ambrizas, A. Smolinskas, K. Sragauskas, E. Jurkėnas, V. Milavickienė, J. Stanaitis, J. Žadeikis, A. Žemaitis, A. Karaliūnas, J. Samaitis, R. Banionis, J. Motiejūnas, V. Mikuckis, M. Jurgutis, O. Michelevičius, Ch. Laukaitis, kun. A. Babonas, A. Karaitis, G. Juškėnas, P. Kaufmanas, J. Vaidotas, O. Bakaitis, B. Baras, K. Rožanskas, A. Paulius, H. Milaknis, S. Nyerges, A. Situtis, A. Svotelis, F. Jurjonienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312-737-8400. Nekaltai Pradėtosios Svenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.